

AZ OROSHÁZI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG
INGYENES LAPJA

Orosházi HARANGSZÓ

XIII. évfolyam 3. szám · 2006 ősze

Magyar Evangélikus Konferencia

Orosháza, 2006. október 13–14.

Nagy örömmel tájékoztatjuk egyházunk községünk lapja, az Orosházi Harangszó újság Kedves Olvasóit, hogy az alcímben olvasható időpontban konferenciára gyűlnek a határainkon kívüli és belüli magyar evangélikusok Orosházán. Zászlóbontó nagygyűlésként mutatja be ezt a jeles alkalmat a MEE Déli kerületének püspöke, Gáncs Péter, de ez az alkalom visszacsatolás is az éppen 5 esztendővel ezelőtti kiemelkedő eseményre, a III. Országos Evangélikus Találkozóra, amikor kb. 3000 vendéget fogadott az orosházi egyházközség és munkatársi gárdája a „Kelj fel és járj” igei mottó jegyében. Akkor alakult meg templomunkban a METT = Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testülete, de megalakulásán kívül többet nem tudunk az áldásosnak remélt tevékenységről. Most azonban nem is firtatjuk a METT létét vagy nemlétét, hanem nagy örömmel készülünk a MAEK-re, azaz a Magyar Evangélikus Konferenciára.

Gáncs Péter püspök úr az Evangélikus Élet országos evangélikus hetilap 2006. szeptember 17-ei számában (71. évfolyam 38. szám) az első oldalon részletesnek tekinthető információt ad az ország evangélikus és érdeklődő olvasói számára. Itt helyben, az egyházközségeken belül már hónapok óta megkezdődött a szállások és az étkezés előkészítését, bár egy ideig „létszám-bizonytalanságban” voltunk a résztvevők tekintetében, de lassan ennek a körvonalai is kirajzolódnak.

Említett hetilapunkból a MAEK logóját is megismerhetjük, bár egyelőre csak fekete-fehér változatban, amelynek középpontjában a Luther-rózsa áll, és piros-fehér-zöld színezetű lesz majd az eredeti megjelenésben. A MAEK szá-

bályzatából is idézhetünk: „A konferencia a Magyarországon, a Kárpát-medencében és a világon bárhol élő magyar anyanyelvű evangélikus egyházak, gyülekezetek... vagy bárhol élő magyar anyanyelvű evangélikusok testvéri és szolgálati közössége... A konferencia célja az evangelizáció előmozdítása, az egyházért és a magyarságért érzett felelősségtudat erősítése, az elesettek iránti szolidaritás, a szabadság, a türelem és a nyitottság Jézus Krisztus tanítása szerint való hirdetése.”

Amit a MAEK alkalmairól már tudni lehet: 2006. október 13-án, pénteken 18 órai kezdettel nyitó istentisztelet az orosházi evangélikus templomban, amikor is Itt és János elnök-püspök hirdeti Isten szent ígését, és az a megtiszteltetés érte iskolánkat, hogy diákjai az istentisztelet utáni megnyitónapszéken a tőlük megszokott lelkes és odaadó szolgálattal gazdagítják ezt az alkalmat.

Erre a megnyitó istentiszteletre és ünnepélyre, a meghívott konferenciaküldötteken kívül nagy szeretettel várjuk és hívjuk az orosházi és a környékbeli evangélikus gyülekezetek minden érdeklődő tagját, s reméljük, hogy sokan részt vesznek majd ezen a ritka alkalmon jelentő eseményen.

Másnap a konferencia – délelőtt és délután egyaránt – az orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium dísztermében, és szükség szerint osztálytermeiben folyik.

Egyházmegyénként 1-1 hivataltal konferenciaküldött, és 10 résztvevő élheti át a konferencia lelki és szellemi életét. Egyházunkban 16 egyházmegye lévén, ez eleve 160 vendéget és 16 küldöttet jelent, valamint több mint 200 résztvevőre számítunk az országhatárainkon túlról. Erdélyből, Felvidékről, Vajdaságból, de a világ bármelyik országából várjuk a magyar anyanyelvű evangélikusokat, akik egy kisebb része már csütörtökön megérkezik, és egy hasonlóképpen kisebb része még a vasárnapi istentiszteleten is közöttünk, velünk marad. A konferencia hivatalosan október 14-én, délután fejeződik be iskolánk dísztermében egy vallási kulturális műsorral, melyre Badin Ádám rozsnói színművész és társulata a magyar irodalom istenes verseiből állít össze léleképítő és hitelesítő műsort!

MEGHÍVÓ – megismételve

Szeretettel hívjuk és várjuk minden testvérünket a 2006. október 13-án, pénteken 18 órakor kezdődő megnyitó istentiszteletre és az azt követő templomi ünnepélyre. Ez egyúttal az orosházi gyülekezet vendégszeretetét is kifejező alkalom lesz, ezért is kérek mindenkit, aki csak teheti, vegyen részt az ünnepi eseményen. (Gyakorlati kérdés: most éljünk a karzatok adta lehetőséggel is!)

Nagy megtiszteltetés, hogy mi, az orosházi evangélikus gyülekezet adhatunk helyet – ahogy püspökünk fogalmazott idézett írásában – „az első magyar evangélikus világtalálkozónak”.

RIBÁR JÁNOS
esperes

„Egyedül a bűnbánat”

„Némely elbizakodott embernek, aki igaznak tartotta magát, a többieket pedig lenézte, ezt a példázatot mondta: »Két ember ment fel a templomba imádkozni: az egyik farizeus, a másik vámszedő. A farizeus megállt, és így imádkozott magában: Isten, hálat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember: rabló, gonosz, parázna, vagy mint ez a vámszedő is. Bőjtölök kétszer egy héten, tizedet adok mindenből, amit szerzek.« A vámszedő pedig távol állva, még szemét sem akarta az égbe emelni, hanem a mellét verve így szólt: »Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.« Mondom nektek, ez megigazulva ment haza, nem úgy, mint amaz. Mert mindenki, aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik.” [Lk 18,9–14]

Sokféleképpen lehet olvasni a Szentírást. Lehet óvatosan és szelektíven, a nem tetsző részeket gondosan kiválogatva, a biztonságra törekedve, a szöveget a saját képünkre formálva. Lehet hűvös távolságtartással és skeptikusan, bizalmatlanul méricskélteni, ahogy egy mind stilisztikailag, mindpedig mondanivalójában idejétmúlt, elavult kordokumentumot szokás kezelni. De olvashatjuk mély, szenvedélyes hittel is, a szent szövegekkel szemben érzett alázatot szemünk előtt tartva; vagy felületesen, professzionális, simára koptatott vallásos rutinnal, mint egy kötelező olvasmányt, aminél nem feltétel, hogy megérintsen, csak az a fontos, hogy olvassuk – és még hosszasan lehetne sorolni a különféle olvasási technikákat. Talán azt is mondhatnám, hogy ahány ember, ahányféle emberi hangulat, annyiféle olvasat létezik. És minden esetben igaz az is, hogy az olvasat gyakran többet árul el az olvasóról, mint magáról az olvasottszövegről. Aki azonban elítéltelek nélkül, tiszta fejjel, kritikus szemmel, a kételyeinek is hangot adva, ugyanakkor mégis őszinte, nyitott szívvel olvassa az evangéliumokat, annak egy dolog mindenképpen világossá kell, hogy váljon: Jézus szavai keményen, a botrány hangján szólítanak meg bennünket.

Némi túlzással úgy is fogalmazhatnánk, hogy Jézust olvasva, Jézusra figyelve a botrány felfedezése válik a megértés első számú kritériumává: ahol döbbenet ül ki az arcunkra, ahol lázadunk, ahol az egész lényünk tiltakozik az olvasottak ellen, ahol a szöveggel való találkozás fájdalommal jár, ott több mint valószínű, hogy jó helyen járunk, ott több mint valószínű, hogy jól értjük az olvasottakat.

És ez a mai történet, a farizeus és a vámszedő példázata, egyike talán Lukács evangéliuma legbotrányosabb történeteinek. Továbbmegyek, és azt mondom: ez a példázat egy csapda. Egy körmönfont, rendkívül jól megkonstruált, többszörösen is veszélyes csapda.

Pedig első ránézésre milyen kézenfekvőnek tűnik minden! Adva van egy történet, amit annyira jól ismerünk, amit már ezerszer hallottunk. Ennek a történetnek létezik egy egyszerű kerete: két ember imádkozni indul a templomba – egy farizeus és egy vámszedő. És nem hiányzik belőle az sem, ami minden hatásos történetnek alapeleme: a drámai feszültség, a kontraszt sem. Van benne egy pozitív hős, akivel lehet azonosulni; és egy negatív figura, egy gonosz karakter is, akit lehet utálni. És nem kell különösebben megerőltetni az agyunkat ahhoz, hogy elválasszuk a jót a rossztól, hogy sikerrel helyezzük el két szereplőnk ezen a polarizált palettán, hiszen az evangélium szinte a szánkba rágja a megoldást: a vámszedő megigazulva ment haza, nem úgy, mint a farizeus. Megvan a jó, megvan a rossz, megvan a tanulság.

És elvileg milyen könnyű dolga is van a kétezer éves prédikatori hagyományokon edződött igehirdetőnek ennél a „magától értetődő” példázatnál! Mert ugye nem kell mást tennie, mint némi vitriolba mártania a tollát, és kicsit megrugdosni, megpüfölni ezt a nímándot, a törvényeskedő, hipokrita farizeus figuráját, amit ugye úgymint zsigerből utál minden keresztény ember. Nem jelentene túl nagy kihívást ez a feladat: amikor egy kétezer éves irodalmi hullát rugdos az ember, akkor egyszerűen nem lehet hibázni. Ezt követően pedig, mondjuk, ki lehetne emelni pozitív hősünknek, a szerény vámszedőnek az érdemeit, és hosszasan lehetne értekezni a bűnbánat és az alázat lelki élettünkre gyakorolt jótékony hatásairól.

A gyülekezet pedig venné a lapot, azonosulna, és megkönnyebbült fohászszal hagyná el az istentiszteletet: „Istene, hálat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint ez a pöffeszkedő, öntömjenező, szemforgató farizeus!” Ismerős mondat szerkesztés, ugye, kiérezzük belőle az iróniát?

Mert már bele is sétáltunk az első csapdába, a *sztereotípiák* csapdjába. Ez a veszély a Jézus korabeli hallgatóságot nem érintette, minket viszont annál inkább. Mert ők még tudták, hogy ki az a farizeus és kicsoda az a vámszedő – közvetlen, fizikai közelségből ismerték

mindkét alakot. És tudták azt is, hogy melyik a jó- és melyik a rosszfiú.

Számunkra viszont, akik kétezer évnyi keresztény igehirdetésen szocializálódtunk, a farizeus és a vámszedő már csak mint eredeti, hús-vér alakjától elszakadt sztereotípiák léteznek. A gonosz farizeus és a jó vámszedő. Hiszen maga Jézus volt az, aki kialakította ezeket a sztereotípiákat, vagynem? Azáltal, hogy folyamatosan összekötésbe került a képmutató farizeusokkal, míg a másik oldalon vámosokkal vacsorált, sőt még a tanítványai közé is befogadta őket. És olyan könnyedén és automatikusan el tudjuk fogadni ezt a példázatot; olyan magabiztosan gondoljuk azt, hogy értjük is, hogy miről van szó, s olyan nesztelenül suhanunk el a botrány mellett.

Pedig a botrány ott van. És Jézus közvetlen hallgatósága ezt nem is kerülhette meg. Mert számukra korántsem volt ilyen egyértelmű a gonosz farizeus és a jó vámszedő sztereotípiája.

Ők a farizeus alakjában egy minden tekintetben megbecsült, erkölcsileg intakt, tisztességes embert láttak. Egy olyan embert, aki spirituális harcot folytat Izrael fennmaradásáért, aki tudja jól, hogy Izrael létének az alapja a mózesi törvény megtartása, az Isten és népe közötti kapcsolat tisztán tartása, és aki ezért semmiféle áldozattól sem riad vissza. Egy olyan embert, aki nem olyan, mint a korrupt főpapok, hanem cselekszi is azt, amiről prédikál, aki komolyan veszi a saját vallásosságát, aki törődik az egyszerű nép problémáival, aki példaértékű, aki maga is vállal (többet is az elvártnál), hetente kétszer is böjtöl, és tizedet ad a templomnak minden szerzeményéből, nemcsak az előírt gabonából és jószágokból.

Ugyanez a hallgatóság a vámszedőben pedig a saját népét nyúzó, az idegen római megszállókat kiszolgáló alakot ismerte fel, aki nemcsak hogy vallásos értelemben tisztátalan, de még erkölcsileg is nulla. Akit csak és kizárólag a saját zsebe és jóléte érdekel, és ennek érdekében bármikor készen áll másokat is felhasználni és nyomorba dönteni.

Na, most akkor melyik a jó fiú és melyik a rossz?

Éppen azért, hogy a botrány és a példázat számunkra is életre keljen, el kell oldoznunk ezt a történetet a maga kétezer évvel ezelőtti kontextusából, és át kell emelnünk a saját világunkba, kortárs analóg figurákat kell találnunk a farizeusra és a vámszedőre. Talán ezért javasolja John Dominic Crossan, korunk egyik

☞ vezető Újszövetség-kutatója, hogy kezdjük így modern történetünket: „A pápa és egy stricibemennek a Szent Péter-székes-egyházba imádkozni.”

Kicsit erős ez a kép, ugye? Mégis azt mondom, merjük és emeljük ki ezt a nagyszakállú, tiszteletreméltó, Tóra-olvasó farizeust a maga 1. századi, palesztinai miliójából, és tegyük le ide, a 21. századba, mondjuk Orosházára, egyenesen az evangélikus gyülekezetbe. Öltöztessük át valami konzervatívabb, de divatos öltönybe; kereszteljük meg, és tegyük be a presbitériumba, mert ha valaki, ez az ember megérdemli, hogy odakerüljön! Egy olyan ember, aki szenvedélyesen vallásos, aki egy kiégett, poszt-krisztianus korban komolyan veszi a kereszténységet, aki erején felül is önként vállal és teljesít feladatokat, aki nem fél anyagilag is támogatni a gyülekezetet – *horribile dictu* tizedet ad! –, amikor egyházközseink anyagi helyzete siralmas, és az olyan hívő, aki erejéhez mérten rendezi az egyházfenntartói járulékát, ritka, mint a fehér holló? Én biztos, hogy lelkészként ezt az embert a presbitériumba tenném. Sőt, vigyáznék rá, mint a szemem fényére!

És mégis ő lenne a rosszfiú? Ő lenne az, aki nem igazul meg? Miért, mi a baj ezzel az emberrel? És miért jobb a modern vámszedő figurája, azé a maffiózóé, aki batárnyi dzsipjével már reggel nyolckor eltorlaszolja a parkolót a lelkeszi hivatal előtt, mert már ilyen korán reggel, amikor a tisztességes emberek munkába indulnak, ott vedel a sarki sörözőben a haverokkal; aki majdmegfullad a magára aggatott fukszok és aranyláncok súlya alatt, aki kilóra veszi a nőket és a mindennapi boldogságot?

Ha pedig elfogadjuk ezt az analógiát, akkor még valóban komolyan tudjuk rutinosan azt hinni, hogy a vámszedő a pozitív hős, míg a farizeus a gonosztevő? Valljuk be őszintén: a farizeus nem gonosztevő, a vámos pedig nem hős.

És ha ezekkel a kérdésekkel tisztességesen számot vetettünk, a sztereotípiákkal leszámoltunk, akkor gyakorlatilag meg is érkeztünk a példázat második csapdájához: ez pedig a *műfaj* kérdése.

Ebben a példázatban ugyanis nem arról van szó, hogy emberi léptékkal mérve ki a jó és ki a rosszfiú, ez a történet nem a választásról szól. Mert ez a történet akkor válik igazán veszélyessé, hogyha úgy értelmezzük, hogy arról szól, hogy milyen né kell *válnunk*. Súlyosan félreérti a példázatot az, aki úgy gondolja, hogy itt erkölcsi értelemben vett példaképekről van szó, és a keresztény embernek kutya kötelessége a farizeuséval szemben a vámszedő példáját választani, és azt megvalósítani a saját életében. Tényleg, lehetne szeretni még akkor ezt a példázatot? Választhatjuk jó szívvvel a vámszedő példá-

ját, akiről gyakorlatilag semmit nem tudunk meg azon kívül, hogy életének egy tűnő pillanatában őszinte bűnbánatot gyakorolt, és közel került az Istenhez? De arról hallgat a példázat, hogy mit csinált azután, miután megigazultan hazament. És legyünk őszinték: vajon nem mindannyian azt szeretnénk, hogyha – akár pár snitt erejéig –, de láthatnánk néhány kockát a vámos megtérésének utóéletéről; láthatnánk, ahogy attól, hogy az Isten elfogadta, jobb ember lett, s ahogy, mondjuk, megpróbálja helyreállítani azt a kárt, amit a bűnös életével embertársainak okozott? Láthatnánk, ahogy, mondjuk, visszaad némi pénzt azoknak, akiket előzőleg kifosztott és átvert. Láthatnánk, ahogy a megigazulást megszentelődés követi. Láthatnánk, ahogy ez a vámos jobb ember lesz. És belegondolunk, hogy ilyenkor tulajdonképpen mit is akarunk látni? Hát pontosan annak a folyamatnak a pillanatképeit, amint ez a vámszedő hajszára olyan emberré válik, mint az a farizeus, akit épp az előbb ítéltünk el olyan gyorsan esegyöntetűen.

Körbeért a történet. És ez fáj nekünk a legjobban, és ez a botrány, hogyha ez a vámos teszem azt pár hónappal később megint beesik a templomba úgy, hogy közben semmi sem változtatott az életvitelén, ugyanúgy bűnözik, lop, csal és rabol, de mindezt őszinteszívvel, töredelmesen megvallja, akkor az Isten megint igaznak fogadja el, és fel fogja menteni, miközben a farizeust elítéli.

Hát ez a botrány! És lássuk be végre, hogy a történet ezen az értelmezési szinten – ha úgy tekintünk rá, mint a helyes emberi magatartásról, az ember milyen né válásáról szóló példázatra – megfenneklett. Mindegy, hogy farizeus vagy vámszedő. Mert ez a történet nem arról szól, hogy nekünk mit kell tennünk, nekünk hogyan kell viselkednünk ahhoz, hogy az Isten igaznak fogadjon el bennünket, hanem hogy az Isten miképpen igazít meg minket! Csak nuánsznyinak, pusztá nyelvjátéknak tűnik, mégis ég és föld köztük a különbség! Mert ez a történet nem a helyes emberi hozzáállásról szól, hanem arról, hogy az Isten hogyan szeret minket, hogyan fogad el, és hogyan tesz igazzá bennünket: nem az emberről, hanem az Istenről szól.

Mert az Isten az, aki igazzá tesz, aki megigazít, ami eredeti jelentése szerint annyi, mint két fél között helyreállítani, rendbe hozni a megromlott kapcsolatot. És ilyen tekintetben teljesen mindegy, hogy farizeus vagy vámszedő vagy, ezt emberi erőfeszítésekkel, emberi érdekekkel kiharcolni nem lehet. Spirituális értelemben – az Isten színe előtt – mindkét fél, a farizeus és a vámszedő is egyaránt hulla. Megigazulni önerőből képtelenek. És lehet az egyik „jó” hulla, töre-

kedhet az életszentségre, a megélt vallássosságra; lehetsz szent, farizeus: de ne hidd, hogy a te igazságod, a te életszentséged az Isten majd le tudja fegyverezni, hogy ezzel kiharcolhatod az üdvösséget.

Te pedig, vámszedő, attól, hogy kívülről bevágod a bűnbánati katekézist, hogy szívszorítóan tudod bűneidet sorolgatni és ismételtetni, hogy milyen nagyszerűen is buktál meg a jobb emberré válás megannyi területén: attól még ne hidd, hogy így közelebb kerültél az üdvösséghez.

Az evangéliumnak a lényege viszont az – és ez az örömhír –, hogy Isten ezeket a potenciális hullákat fel akarja támasztani. Ami tehát mégis megkülönbözteti a vámost a farizeustól, az a mód, ahogyan erre az üzenetre reagálnak.

Mert a farizeus nem fogja meghallani, nem fogja felismerni az örömhírt: hiszen csak és kizárólag a saját jóságát és igazságát ismeri. Pedig még becsületes is, mert tudja, hogy ezt a jóságot és igazságot, ami megkülönbözteti a vámszedőtől, az Isten teremtette benne és az Istennek köszönheti. Ez világosan kiderül a szövegből, a hálaadásából. De hatalmasat téved, amikor azt hiszi, hogy ez az igazság majd elég lesz ahhoz, hogy megmentse őt. Ezt jelképezi a szövegünkben az, ahogyan a vámszedőhöz méri magát: mert az ő igazsága megmarad az emberi szinten, az összehasonlíthatóság világában, ahol tényleg van különbség minőségek között, és a farizeus tényleg derekabb állampolgár, mint a mihaszna vámszedő. De az Isten előtt, az Isten–ember kapcsolatban, az ember megváltásánál ezek az igazságok fabatkát sem érnek, nem képesek arra, hogy megigazítsanak.

A másik oldalon pedig ott áll a vámszedő alakja. A vámszedő, akinek nincs emberi igazsága, akinek az önértékelését nem gazdagítják a farizeuséhoz hasonló erények, aki minden értékben hiányt szenved, és csak egyetlenegy dolgot ismer: az emberi szükséget, a csillapíthatatlan vágyat, a szomjúságot az isteni feloldozásra, az isteni kegyelemre. Neki az égadta világon nincs semmije, amivel az Isten színe elé állhatna, csak ez a beismerés: „mindennél jobban érzem semmi voltom, lásd, nincs semmim, Uram, amivel magam felé indíthatnálak, csak a mindenre elszánt, végtelen hitem a te szeretetedben, légy irgalmas hozzám, bűnös-höz!” És Isten irgalmas lesz. Mert ez a vámszedő titka, az alázat titka: kiszakadni a mi ismert, emberi világunk értékrendjéből, és közvetlenül az Isten szemével látni a dolgokat, visszarendelni magunkat az isteni kontextusba: ahol az ember semmi, de ha átadja a döntést az Istennek, akkor a kegyelem mindenné teheti. Ámen!

Imamozgalom evangélikus gyülekezeteinkben, gyülekezeteinkért

2006. március 5-én, böjt 1. vasárnapján indult el az az imamozgalom, melynek során minden evangélikus gyülekezetért imádkozunk, együtt az egyház népe, s melyről az Evangélikus Élet minden számában megjelenik egy rövid hirdetés. A Fraternet elektronikus levelezőlistán is eljut a gyülekezetek tagjaihoz a hír, hogy mely nap, mely gyülekezetért (lelkészekért, hívekért, presbiterekért, gyülekezeti alkalmakért, misszióért, az adott településen élőkért) lehet könyörögni.

2005 nyarán fogalmazódott meg bennem és feleségemben a vágy, hogy jó lenne egyházunk ügyét, fájdalmait, örömeit együtt Isten elé vinni, mert nagy ereje van az imádságnak, a közösnek pedig különösen is. A Lutheránus Megújulás (mely 2000-ben jött létre) fel is karolta ezt a kezdeményezést, s azonnal csatlakozott felhívásunkhoz a Missziói Központ, a Missziói Bizottság, az EBBE, a Külmissziói Bizottság, a FÉBÉ, a budavári Szőlőszemesek, és sokan egyénileg támogatták az ötletet.

Miért imádság? Azért, mert amikor az

ősegyház bajban volt, egy akarattal imádkozott. Mert Jézus azt mondta, ha ketten-hárman egy akarattal lesznek, és az ő nevében kérnek valamit, akkor azt megadja. Mert Luthertől is azt tanultuk, hogy nem az számít, amit mi teszünk, hanem a kegyelem, a Krisztus cselekvése bennünk. Mi, az egyház népe, sok mindent próbáltunk már tenni. Megreformáltuk az egyházszerkezetet, intézményeket hoztunk létre, missziói alkalmakat szerveztünk, reformálnánk a liturgiát is. Mindhiába. Csak magunkat nem tudjuk megreformálni. Csak mi nem tudunk más életet élni, olyat, ami az egyháztól távolabb élőknek vonzó.

Vannak, akik-gyarló voltunk ellenére is – rátalálnak az új élet örömeire, de alapvetően hiányzik az egyház erőteljes missziói jellege. Ezért az imamozgalom, mint ahogy az imádság is, segélykiáltás. Segélykiáltás ahhoz a Mindenható Istenhez, aki meghallgat, cselekszik bennünk is, és átfőrné. Mert e nélkül erőtlenekek vagyunk, és így erőtlenek gyülekezeteink szolgálata is.

A Lutheránus Megújulás fő célkitűzé-

se, hogy a Szentlélek ajándékai révén tagjai részesedjenek az erőben. Ezt Jézus dűnamisznak nevezi. Lukács 24,49-ben azt mondja mindenkori tanítványainak, hogy maradjanak a városban, amíg fel nem ruháztatnak mennyei erővel. Egyrészt vesztég kell maradnunk: „Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok vesztég.” [2 Móz 14,14]. Az imádság tevékeny vesztéglés! Másrészt az erő elnyerésével küld a tanúságtételre a végsőkig.

Sokan voltak, akik éltek a visszajelzés lehetőségével, és tanúságot tettek. Vagy csak megosztották imakéréseiket. Arra biztatom a kedves Olvasót, hogy az előttünk álló fél évben (addig jut sorra minden gyülekezet) még buzgóbban imádkozunk! Augusztus 6-án, vasárnap az egész országban Orosházaért imádkoztunk. Kérem az orosházi híveket, hogy az aktuális gyülekezeteken túl a sajátjukat is vigyék Isten színe elé nap mint nap. Ez a kulcsa életünk reformációjának. A kegyelem Istene legyen velünk!

BARANKA GYÖRGY
lelkész (Nagytarcsa)

Egyházközségünk kiemelt alkalmai 2006-ban

• Október 1-jén, 14 órakor a kardoskúti evangélikus templomban ökumenikus aratási hálaadó istentiszteletet tartunk, mely után szeretetvendégségre kerül sor. Mindenkit szeretettel várunk!

• Magyarok Evangélikus Találkozója (MET) lesz október 13–14-én. Október 13-án, pénteken 18 órai kezdettel nyitó istentisztelet (igehirdető vendégpüspökkel), majd utána megnyitóünnepség az Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium tanulóinak szolgálatával. Október 14-én, szombaton 15 órai kezdettel műsor, művészi előadásiskolánk dísztermében.

• Október 22-én, vasárnap 17 órai kezdettel megemlékezés az 50 évvel ezelőtti, 1956-os forradalmi eseményekről. Két részből áll: iskolánk diákjainak szolgálataival tisztelgünk a forradalom eseményei előtt, majd Koszorús Oszkár helytörténész, egyházmegyei felügyelő előadása az 1956-os események orosházi vonatkozásairól.

• Október 31-én, kedden 10 órakor, reformáció ünnepén istentisztelet a temp-

lomban. 17 órakor reformáció emlékünnepe a református testvérekkel közösen az evangélikus templomban (előadás és igazhirdetés).

• November 1-jén, szerdán 14 órától az alvégi és a felvégi temetőben istentisztelet a szokott helyeken, amikor is ígét hallgatva emlékezünk már elment szereteteinkre, és reménységet merítünk saját örök sorsunkra nézve.

• December 10-én, advent 2. vasárnapján a 10 órai istentiszteleten Szabó Vilmos és Szabóné Piri Zsuzsanna, zalaegerszegi evangélikus lelkészek szolgálnak. 15 órai kezdettel adventi szeretetvendégség vendégeinkszolgálatával.

• December 24-én, advent 4. vasárnapja és szenteste napja. 10 órakor istentisztelet, 15 órakor gyermekek karácsonya a templomi karácsonyfa körül. 18 órától szentesti istentisztelet. Éjjel 23.30-tól az ifjúság karácsonyi szolgálata az Úr Jézus születésealkalmából.

• December 25-én, hétfőn és 26-án, kedden 10 órától istentisztelet. (Követke-

ző számunkban még részletesebben hirdetjük majd ünnepi alkalmainkat).

• MINDEN VASÁRNAP délelőtt 9 órakor gyermek-istentisztelet, 10 órakor istentisztelet (a hónap első vasárnapján ünnepeljük az Úr szent vacsoráját, adventben pedig minden vasárnap).

• MINDEN KEDDEN és CSÜTÖRTÖKÖN 14 órától az egyházközség nyugdíjasklubja (vezetője Koszorús Oszkárné) szeretettel várja a közösségbe vágyókat.

• MINDEN SZERDÁN 18 órai kezdettel bibliórát tartunk a gyülekezeti teremben. (Októbertől ez az alkalom szerdánként 17 órakor kezdődik.)

• MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN, szeptemberben 17 órai, október első csütörtökétől 18 órai kezdettel, istentiszteletet tartunk a gyülekezeti teremben.

• MINDEN SZOMBATON 18 órai kezdettel ifjúsági összejövetel van tizenéves fiataloknak a gyülekezeti teremben: „Fiatalok közösségben Jézussal, egymással, a Biblia körül”.

Így is lehet – hit által!

Megható levelezésbe engedett betekintést egy hívő testvérünk a minap, aki rendelkezésemre bocsátotta a messzi, tengeren túlról érkezett sorokat, melyeket egy ott élő idős asszony vetett papírra. A levél kézzel írott, és azzal kezdődik, hogy „a mellékelt verset küldöm, amit Istentől kaptam”:

*„Milyen jó nekünk a Te házában lenni,
magasból látni keresztedet fényleni.
Zendül az ének, hangzik az imádság,
Isten igéjéből árad az áldás.*

*Nyissátok ki a szívetek ajtaját,
Hallgassátok Jézus igazságát.
Isten mondja: minden bűnt megbocsátok,
Ha Fiamat szívetekbe fogadjátok.”*

A levél további részében a legszemélyesebb vonatkozású érdeklődő kérdések következnek, s a levélíró a családi eseményeken kívül Orosháza városának a sorsa is érdekli, még ott messze is hallott egy olyan vasúti hídról, ami alatt nem lesz vasút, sőt még Szentes neve is előfor-

dul a levélben. „Engem minden érdekel” – írja.

Mindezek miatt nem tettük volna a Harangszó olvasóinak nyilvánossága elé ezt a levelet, hanem mert itt van a levélben a vers szerzőjének egy csodálatos, hiteles bizonyágtétele:

„Én aránylag jól vagyok! Hiszitek vagy nem, én már 7,5 éve kerekas (toló) székből ülök reggel 5 órától este 8-ig. Közben sétálni visznek. Jobb kezemben egy fél járókát tartok, balról pedig vezetnek. Éjjel külön oxigént kapok. Nappal nem használom, csak nagyon elfáradok a beszédben is. Hátamon fekszek, nem tudok megfordulni egyik irányba sem. Öltöztetnek, vetkőztetnek. Egyedül a WC-re sem tudok menni. De azért vidám vagyok! Szeretettel köszöntök mindenkit, az ÚR áldjon meg mindnyájukat.”

Íme, a test erőtlén, de erős a lélek a hit által, és ebből a lélekből született ez az itt idézett vers! Így is lehet – hit által!

RJ

Emlékezzünk méltósággal!

Az aradi vértanúk. Hajdan, 157 évvel ezelőtt voltak olyanok is, akik a magyar hazáért, szabadságért áldozták életüket. Ma, liberális, felvilágosultnak mondott ésszel – persze szív nélkül – hihetetlen, elképzelhetetlen: aradi vértanúk!

Október 6-án az idén péntekre esik, ami amúgy is „a kereszt napja”, Krisztus szenvedésének a napja. S a tengernyi szenvedésbe az aradi vértanúk, a „magyar Golgota” is beletartozik. Áldozat: szabadságért, hazáért, becsületért, nemzetért – olyan fogalmak, amelyeket sokan már csak legfeljebb szótár szintjén ismernek, ha egyáltalán...

Ott, egy olyan országban, ahol szégyen a magyar zászló, ahol kitalálták azt a nyelvi bornírtást, hogy „magyarkodni”, és lebiggyesztett szájjal mondogatják, ott hihetetlen, hogy voltak, akik életüket adták a szabadságért, hazáért, nemzetért. Több nyelven tudó nyelvészek mondják, hogy ennek a nyelvi szörnyűségnek – „magyarkodni” – nincs lefordítható és más nemzetre alkalmazható kifejezése, fogalmi megfelelője. Nem lehet osztrákkodni, németkedni, hollandkodni, olaszkodni, svájckodni – és még so-

rolhatnánk. Nekikerre nincs szavuk! Hanem az osztrák büszke arra, hogy osztrák, a német, hogy német, a holland pedig büszke holland mivoltára, s a lengyel nemzeti öntudat pedig igen energikus... de ilyen a szlovák, a szerb, a román, a horvát, a koszovói albán, és mindgyik más. S mindenki ragaszkodik a nemzeti zászlójához! Egyedül itt, Magyarországon tették nevetségessé és kicsúfolttá a kokárdát, a nemzeti színeket, sőt a Himnuszt is. Tisztelet azoknak, akik még utcai inzultustól sem tartanak, és kokárdával jelzik, hova tartoznak. Lássuk a magyar és nem magyar neveket, melyek hajdani viselői egyaránt a magyar szabadságért és a magyar hazáért áldozták életüket: *Aulich Lajos, Damjanich János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Knezic Károly, Láhner György Lázár Vilmos, Gróf Leiningen-Westerburg Károly, Nagysándor József, Poeltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác, gróf Vécsey Károly.*

Méltósággal emlékezzünk október 6-án az aradi vértanúkra, és mindazokra, akik életüket adták ezért a magyar hazáért, és annak szabadságáért. Nem ők a vétkesek...

Egyházközségünk anyagi életéről

Köszönet és hálaadás

Az igei, lelki élet anyagi feltételeit is biztosítanunk kell: épületeink karbantartása, alkalmazottaink fizetése, a rezsiköltség mind pénzbe kerül. Ezért köszönetet mondunk mindazoknak a testvéreknek, akik perselypénz, egyházfenntartói járulék, illetve adomány formájában – vagy mindhárom lehetőséggel élve –, segítik egyházközségünk anyagi életét. Tudjuk, hogy egyre szűkösebben élünk az ismert, ám nem érthető hazai gazdasági nehézségek miatt, de megáldja Isten azokat, akik áldozatkészséggel fordulnak a templom és a hitélet felé, s adakozásukkal segítségenk vannak.

A *perselypénz* (offertórium) az istentiszteleti alkalmak adománya, amit a kijáratnál szolgáló testvérek egy kis ládában gyűjtenek össze, és istentisztelet után hárman pontosan átszámolják, és az összeg bevétele kerül a pénztárkönyvbe és a könyvelésbe.

Az *egyházfenntartói járulék* – nem túl szépen nevezve: egyházi adó – pedig az egyházközség tagjainak évente egyszeri vagy többszöri befizetése (a bevétel 1%-a az iránymutató) a Gondnoki Hivatalban, nyugta ellenében, amit szintén korrekt módon könyvelnek az alkalmazottaink. Ennek a befizetése jogosít fel a választói névjegyzékbe való bekerülésre.

Adományok alkalmanként lelki indíttatásra, pl. amikor valaki ilyen formában is szeretné támogatni egyházát különleges családi vagy egyéni okok alapján (hálaadásból, megemlékezésből stb.).

Isten iránti hálaadással köszönöm meg minden kedves testvérünknek, aki a 2006-os esztendő folyamán már kész és hajlandó volt elősegíteni az egyházközség anyagi életét annak érdekében, hogy Isten igéjével – templomban, gyülekezeti teremben – zavartalanul és megfelelő körülmények között foglalkozhassunk.

RJ

„Uram, Te tartod kezekben sorsomat”

[Zsolt 16,5]

Az ige hívó szavára diakóniai csoportunk 7 fős létszámmal vett részt 2006. augusztus 23–26-án a Gyenesdiáson rendezett diakóniai evangelizáción. Ennek az évente megrendezett alkalomnak az orosházi diakóniai csoport rendszeres látogatója, így lélekleben felkészülve indultunk el az idén is.

Nem ért csalódás bennünket! Kedvesen, szeretettel vártak, fogadtak. Az igei alkalmak sora nyitó áhitattal kezdődött. Ezt követően Kis János esperes úr mindannyiunk számára tanulságos filmkockákat vetített „Ajándékok, amelyek nem kerülnek semmibe” címmel. Egyszerű, de igaz megállapítások voltak, amelyeket látogatásainkra magunkkal vihetünk, szem előtt tarthatunk, és alkalmazhatunk. Ilyenek voltak: „Egy jó szót szólni”, „Egy beteget felvidítani”, „Apróságoknak örülni”.

A továbbiakban Cserháti Sándor professzor úr bibliamagyarázata következett, ami elmélyítette ismereteinket. A Római levél alapján tartott előadásokat „Nagyvonalú hitelezőm”, „Felülmúlhatatlan jóakaróm”, „Szavát állni képes gyámolom” címmel. Naponta hallgathattuk, gazdagodhattunk gondolatai által.

„Asszonyok Jézus lábainál” (Lk 10,38–42) címmel Lászlóné Házi Magdolna lelkes tartott előadásokat. Asszonyok szolgálatairól szólt, akik mi is vagyunk, lehe-

tünk. Erőt és kitartást merítettünk belőle az elkövetkező hónapokra. Megerősítette a gondolatot, hogy fontos a segítőkészség, de körültekintőnek kell lennünk, oda kell figyelni mások igényeire, szükségleteire. Az embereknek a lelke is törődést kíván, és ezt a szolgálatot is felvállalni szép, de nem könnyű feladat: figyelni kell a másik rezdüléseire, elvárásaira.

„A diakónia mint misszió” című előadást Kis János tartotta. Ebben irányt mutatott az itthoni szolgálat elvégzéséhez. A diakónia fontos terület, tettekkel, cselekedetekkel, bizonyosságtételekkel – mondta. Sok esetben semmi mást nem várnak tőlünk, csak annyit, hogy hallgassuk meg az embereket és néhány jó szót szóljunk. Erre is kell időt fordítanunk.

Örömmel hallgattuk Aradi András előadását a kaposszekcsői szeretetthon építéséről, működéséről. Jól sikerült felvételekkel illusztrálta beszédét. Örültünk neki, hogy így közvetve látogatói lehetünk ennek a szép létesítménynek.

Módunk volt arra is, hogy csoportos beszélgetésen tájékozódjunk a részt vevő kiskőrösi, szombathelyi, székesfehérvári, budapesti, kaposszekcsői diakóniai csoportok munkájáról. Örömmel hallottuk, hogy néhol kiépített házigazdó-szolgálat van (pl. Kiskőrös). Ezek jórészt működő szeretetthonokhoz csatlakoznak.

Szabadidőnkben elsétáltunk a Balaton-partra, és élveztük a békét, nyugalmat, amit a festői táj, a természet nyújtott.

A záró estén a kellemetlen időjárás miatt egy teremben gyűltünk össze, Kis János esperes vezetésével. Az egyház humorából adott elő megélt történeteket. Mindnyájunkat derűre hangoltak az apró komikus esetek. Egy-egy történet között a résztvevők éneket választottak, ennek hangjai törték meg az elbeszélés menetét. Kellemes felüdülést nyújtott ez az együttlét. A negyedik napon vendéglátóink segítségével jutottunk be időben Keszthelyre a reggeli autóbushoz. Testvérként köszöntünk el egymástól. Testben és lélekleben felfrissülve és feltöltődve érkeztünk haza. Azóta már mindannyiunk tarsolyában van egy-egy, Kis János esperes által összegyűjtött, gondolatcsokor, egy ajándék, ami nem kerül semmibe. Sokszorosítottuk is, hogy mindannyiunk számára irányadó lehessen a szolgálatban.

Köszönettel tartozunk ezért az együttlétért, a szép napokért, igealkalmakért a szervező Kendeh Györgynek, a szolgálatot végző lelkészeknek és a szolgálattelvőknek. Nélkülük nem jöhetett volna létre ez az evangelizáció. Hisszük, hogy erősít a hétköznapi feladatokban minket.

KOVÁCS TIBORNÉ

Ne felejtsük a reformációt!

Vissza a forrásokhoz!

Azzal a tiszteletteljes, de nyomatékos kéréssel fordulunk minden kedves gyülekezeti tagunkhoz, hogy ne felejtsük el a reformációt!

Nem elégséges az, hogy itt a gyülekezeti alkalmak között megemlítsük munkatervünk szintjén, hanem szükséges az is, hogy hálaadással és lélekkel ünnepeljük meg 2006. október 31-én, kedden délelőtt 10 órai kezdettel, és kedden este 17 órakor kezdődő ünnepségünkön.

Ne felejtsük el a reformációt! 1517. október 31-én világtörténelmi jelentőségű fordulat kezdődött el Luther Mártonnak a wittenbergi templomajtóra kifüggesztett 95 tételével.

Ne felejtsük el evangélikus hitünket, öntudatunkat, felelősségünket, küldetésünket! Ez a felszólítás abból a lélekből született meg, amely megszorodva látja az evangélikus hit úgynevezett „privatizálás” miatti meggyengülését, kiüresedését, erőt-

lenné válását, ezért formavesztését, de tartalomban való megszegényedését is.

A hit privatizálása? – kérdezhetné a kedves Olvasó. Igen, kicsit tudományoskodóbban így lehetne megfogalmazni: individualizálódás! Vagyis mindenki visszavonul a közösségtől, és egy, a „saját ízlése szerinti”, igétől, egyháztól elidegenedett gyanús vallásosság alakult ki. Nem számít az ünnep megszentelése, ritkábbá válik az Úr szent vacsorájának ünneplése, és olykor még az is előfordul, hogy ki-ki, ízlése szerint, magánasszociációs módon értelmezi Isten szent igéjét.

Ne felejtsük el a reformációt, azaz vissza a forrásokhoz! Vissza Krisztus testéhez (az egyházhoz), vissza a szentségekhez (úrvacsora, keresztség), vissza Isten rendjéhez (a törvény nem töröltetik el Krisztusban, hanem betöltetik). Ne felejtsük el a reformációt! Vissza a forrásokhoz!

RJ

Orosházi portrék 1956-ból

1956. október végén és november elején a megalázott magyar nép felemelte a fejét, kiegyenesítette a gerincét, kísérletet tett arra, hogy lerázza a sztálinista–rákosista–kommunista diktatúrát. A forradalom és szabadságharc tisztavirág-életűnek bizonyult, néhány nap alatt elbukott. A hatalmukat féltő diktátorok idegen fegyvert hívtak saját népiük ellen, szovjet segítséggel megkezdődött a kádári karhatalom szervezése és a megtorlás. A forradalom napjai alatt Orosházán 25 főt vettek védőőrizetbe, azonban egy pofon sem csattant, utána mégis 1 ember meghalt, 60-80 résztvevő száz évnél több börtönbüntetést kapott, sokakat internáltak, illetve ítélet nélkül tartottak fogva rövidebb-hosszabb ideig. Az Orosházi Harangszó jelen számában három evangélikusról, a városunkban leölt Szendi Horváth Józsefről, a hét évi börtönbüntetésre ítélt Bencsik Elek nyomdászról, s az azóta meghalt fiatal forradalmárról, Csepregi Lajos Péterről közlünk vázlatos portrét 1956 fél évszázados évfordulóján, ezzel tisztelegve emléküik előtt.

SZENDI HORVÁTH JÓZSEF

Született: Orosháza, 1922. február 2.

Elhunyt: Orosháza, 1957. január 4.

rakodómunkás, az 1956-os forradalmat követő diktatúra áldozata

Szörnyű tragédia híre járta be Orosházát azon a borús, ködös 1957. január eleji napon. A forradalmat követő szabadságharcot a százsoros túlerőben lévő szovjet tankok már két hónapja legázolták, zord idők jártak szerte az országban. Tüntetések és sztrájkok követték egymást, akadozott a vasúti közlekedés, kihirdették a statáriumot. A diktatúra igyekezett megszilárdítani hatalmát, itt-ott sok halálos áldozatot követelő sortűzekről is lehetett hallani, elkezdődött a lakosság megfélemlítése.

Január 4-én még alig világosodott – hat óra múlt pár perccel –, amikor a Sütőipari Vállalat Csepel típusú tehergépkocsija, kenyérszállítmányával a Csorvási út elején haladt. A kádárista hatalom emberei – egy géppisztolyos rendőr és egy katona – igazoltatta a járműveket, az „ellenforradalmárok” által vissza nem szolgáltatott fegyverek után kutatva. A reggelként rendszeresen arra járó gépkocsi az intésre nem állt meg, ezért az egyik fegyveres rálőtt, s a vezetőfülkében a sofőr mellett ülő Szendi Horváth Józsefet olyan szerencsétlenül érte a golyó, hogy kórházba szállítása közben meghalt. Későbbi hír, hogy az Orosházán szolgálatot teljesítő S. Károly nevű sorkatonát ezért három hónapi börtönrre ítélték.

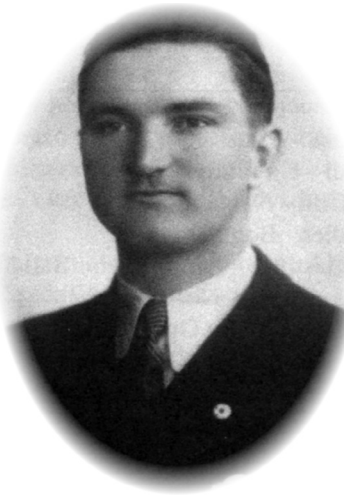
Ötven esztendő elteltével mit tudunk összeszedgetni az ártatlanul meghalt Szendi Horváth Józsefről és családjáról?

Szüleit, a 21 éves Szendi Horváth Józsefet és a 18 éves Jankó Etelt 1921-ben eskette meg evangélikus templomunkban Kovács Andor esperes. Két gyermekük született, József és Magdolna.

A kis Jóska már elemi iskolás korában is gazdálkodónak készült, ez volt az élet

rendje; szerette a földet, s az állatokat. Szüleinek csinos kis birtoka volt Kiskirályságon: 50 katasztrális hold. Emellett tanya, melléképületek, istállók, ólak és természetesen szép állatállomány jelezte a család több évtizedes, szorgalmas munkájának eredményét. A fiatal József földművelő ősei több nemzedékének munkatapasztalatait hordozta génjeiben.

1943-ban, 21 évesen ő is megnősült, ugyanúgy mint annak idején apja. A szintén tősgyökeres orosházi evangélikus gazdálkodó családból származó, 18 éves Szemenyei Magdolnát vette feleségül.

A boldog tervezgetés nem tartott sokáig, hiszen közben tombolt a háború, Józsefnek is be kellett vonulnia, kivitték a szovjet frontra. Rettenetes időket élt át, súlyosan megsebesült, de életben maradt. Éppen a bajai kórházban feküdt igen rossz állapotban, mikor a front áthaladt a városon. Később komoly viszontagságok után jutott haza feleségéhez, Orosházára. Szükség is volt rá a családban, 1944. december 10-én megszületett Judit lányuk, majd 1946. november 30-án Zoltán fiuk.

Az országra is új világ, új ideológia és új erkölcsök köszöntöttek. Az egykor jó módú parasztokat állandóan zaklatták, újabb és újabb adókat vetettek ki rájuk, a dolgos, takarékos Szendi Horváth, illetve Szemenyei szülőket kulákká, a nép ellenségeivé nyilvánították. Szendiéknek a kiskirálysági tanyájukat 24 órán belül kellett elhagyniuk, földjüket is elvették, ugyanígy jártak a nászék, Szemenyei Antalék is a gyulamezei birtokukkal. A Bajcsy-Zsilinszky utcai házukba pedig egy pártmunkás házaspárt tettek be. A betelepítettek ragaszkodtak a lakáskiutaláshoz, a Szemenyeiéknel lakó ifjú Szendi Horváth családnak ezért nem volt választása, menniük kellett. A Szemenyei nagyszülők tulajdonukban maradhattak, a két utcai szobájukat azonban további életükben soha nem használhatták, hátraszorultak a konyhába és egy, az istállóból kialakított helyiségbe. A négytagú ifjú Szendi família a Sztálingrádi (ma Kós Károly) utca egyik házában talált menedéket és fizette az alberletet.

Miután kihúzták alóluk megélhetésük forrását, a földet, Szendi Horváth József kezdetben az árpádhalmi gépállomás traktorosa lett, télen pedig a gépműhelyben dolgozott. Aztán visszakerülhetett Orosházára, a Sütőipari Vállalat felvette rakodómunkásnak. Kora hajnalban indult, naponta sok mázsa lisztet, kenyeret emelt, rakodott, hurcolt, teljesítette kötelességét éveken át.

Néha azonban felülkerekedett igazságérzete, elgondolkodott az őt és az egész gazdálkodó réteget ért hatalmas méltánytalanságon, megjegyzéseket tett a rendszerre és az azt kiszolgáló főnökre. A vállalat beépített embere minden szaváról tájékoztatta az igazgatót. Indulatosan felelősségre vonták Szendi Horváthot, aki szintén emelt hangon szólt, s talán meg is lökte a nagy embert, aki megtántorodott, s azt sziszegte dühösen: „Ezért még számolunk!”

Így érkezett el 1956 októbere, amikor is Szendi Horváth József szintén megjelent a tömeggyűléseken, ott állt a sűrű tömegben 10 éves fiával, várta a változást, az igazságosabb társadalmat, de különösebb szerepet nem vállalt. (Lehet, hogy apósa, a kisgazdapárti Szemenyei Antal példája lebegett előtte, akit az 1950-es évek elején – politikai szereplése miatt –, koholt vádak alapján még börtönbe is zártak, majd internáltak.) József ezekben a hetekben is mindig hajnalban kelt és hordta a kenyeret a boltokba. Közeli munkatársa úgy emlékezett, hogy egy te-

herautónyi kenyérral Budapestre is eljuttott 1956. október végén, november elején.

Azon a végzetes napon reggel 7 óra felé érkezett a szörnyű hír a Sztálingrádi utcán lakó Szendi Horváth Józsefnéhez. Zoltán fiát felkeltette, hogy apját meglőték, azonnal szaladjon, szóljon a Szemenyei nagypapának. A család felnőtt tagjai rohantak a kórházba, a rendőrségre, ahol a zokogó feleséget, mint valami elvetemült bűnözőt, durván rendre utasították. Közben a két gyermek, a 10 éves Zoltán és a 12 éves Judit szorongva várt. Órák teltek el. A most 60 esztendő Szent Zoltán elmondása szerint Szemenyei nagypapjuk vállalta, hogy közli velük a tragédiát. *„Nagyon megrázó lesz, amit mondok nektek. Meghalt édesapátok!”* Mindenki sírt.

A hatalom joggal félt, hogy a december hetedik orosházi néma tüntetés után újabb demonstráció lesz a temetésen. Ezért csak elég vontatottan tették közzé az időpontot, végül január 8-a délutánja mellett döntöttek. A hír futótűzként terjedt. Az alvégi temető halottasházából indult a menet a felvégi temetőbe. E sorok írója elsős gimnazista volt, jól emlékszik erre, ott állt a Kossuth utcai tömegben, hiszen édesapja végezte a temetési szertartást, ő vezette a becslések szerint tízezer főre duzzadt menetet, végig a városon. Pattanásig feszült volt a helyzet, civil belügyiek tucatjai lepték el Orosházát, hogy ha bármi rendezavarás történik, készenlétben álljanak.

Zoltán szerint városszerte óriási részvét nyilvánult meg irántuk, olyan koszorúerdő borította a sírt, amit azóta sem látott soha, sehol. A temetés befejeztével hazatértek a városiak, s a csonkán maradt Szendi Horváth család is. Az életük teljesen megváltozott. A földönfutóvá tett nagyszülők, édesapjának lánytestvére és férje, Vili Istvánék segítettek őket elsősorban. Aztán az utcabeliek, a szomszédok, ismerősök is rokonszenvvel és együttérzéssel kísérték a familia minden tagját. Néhány ezer forintot kaptak az Állami Biztosítótól is, mert az elhunytak volt életbiztosítása.

A sebek lassan hegedtek, de teljesen soha nem gyógyultak be. Évtized elmúltával az özvegy feleség házasságra lépett Tarapcsik Jánossal. A kislány, Judit a helyi Táncsics Mihály Gimnáziumban érettségizett, majd kórházi laborasszisztens lett. Zoltán, hogy minél hamarabb keresethez jusson, villanyszerelő szakmát tanult, kezdetben az orosházi üvegyárban dolgozott. Őt egész életében foglalkoztatta apja korai és váratlan halála. 1971-ben – már szegedi lakosként – bejelentkezett a szegedi Katonai Ügyészségre, ahol 1957-ben apja ügyét tárgyalták. Helybeli elolvasásra magkapta az iratokat, a tanúvallomásokat azonban nem adták a kezébe.

Az öt fogadó zászlós közben négy szemközt figyelmeztette arra, jobb ha nem kutakodik tovább, mert veszélyes dologba kezdett, rosszul is járhat. Mélyen elgondolkodtatta az, hogy mit is nem tudhat ő az ügyről. Az elmúlt évtizedek folyamán ugyanis több értesülés is eljutott a családhoz Szendi Horváth József haláláról. Olyan is, hogy nem véletlenül halt meg, aki lelőtte, pontosan tudta, kit lő le. Fekete Pál 2006-ban, a Püski Kiadónál napvilágot látott *Cseppek a tengerből* című könyvében pedig azt írja, hogy miután a fegyveresek megállították a gépkocsit, az egyik megkocogtatta a vezetőfülkébe ablakát, mire Szendi lehajtotta azt. *„Ebben a pillanatban villant a fény, és dörrenés rázta meg a csendet. Szendi feje félrehanyatlott, szájából ömleni kezdett a vér... A vérben úszó test már nem mozdult.”*

Talán példát akartak statuálni. Ugyanis sok, október végén, Orosházán kiosztott fegyver nem került vissza január elejéig, még a statárium meghirdetése után sem. Ki tudná ezt megfeyteni ma már?

50 év telt el azóta. Szendi Horváth Józsefné is két évtizede meghalt. Judit a veszprémi kórházban dolgozott, férjhez ment, három gyermeke (Judit, Ferenc, Zoltán) született, s most Zircen él, mint nyugdíjas. Zoltán Szentesen lakik, építőipari és szakipari vállalkozó. Első házasságából született fia Zoltán, Szegeden az autókerekedelemben dolgozik, második házasságából származó fia, Péter 2005-ben súlyos betegségben halt meg, még nem volt 25 éves.

BENCSIK ELEK

Született: Orosháza, 1922. október 12. nyomdász, 1956-os elítélt

Régen volt, még 1919 tavaszán, mielőtt három egymást követő vasárnap elhangzott evangélikus templomunk szószerűje: „Bencsik Elek 23 éves, békeosztályos születésű, római katolikus géplakatos, Bencsik Vince és Gázó Mária fia eljegyezte magának házastársul Rácz Julianna 19 éves orosházi születésű, ágostai hitvallású evangélikus hajadont, Rácz Gergely és Kanó Zsuzsanna lányát. Házasságukra 1919. április 26-án kérjük Isten áldását templomunkban.”

A Bencsik házaspárnak három gyermeke született: Julianna és László már meghaltak, Elek 84 évesen is közöttünk jár-ke. Megfelelő fizikai állapotban van, kerékpárral érkezik, szabadkozik, hogy az utóbbi időben észleli, fakul az emlékezete. Az 1956-os forradalomról szólva azonban ismét tűzbe jön, gesztusai élénkülnek, szinte megfiatalodik.

1936-ban végezte el az orosházi polgári iskola negyedik osztályát. Balás Béla volt az igazgató, többek között Fáber Jó-

zsef, Kun Péter, vitéz Peterdy Pál és Sain Márton tanították, evangélikushitoktatója kezdetben Horémusz Pál, majd Fürst Ervin nagytiszteletű urak. Sok későbbi jelességi tartozott osztálytársai közé, így Bánki Horváth János, Jankó Imre, Pusztai Sándor, Soós Gábor, Süle József és mások is. Bencsik Elek az iskolai évkönyvek tanúsága szerint közepes és jó osztályzatokat szerzett.

Aztán beállt inasnak az orosházi Csillag nyomdába, kitanulta a szakma alapjait, majd Budapesten vállalt munkát, az Üllői úton lévő Pátria nyomdában. Bár akkor még nem alakult ki szilárd világnézete, már itthon is politizált, a fővárosban azonban munkatársainak jelentős része a szociáldemokrata eszmékkel rokonszenvezett. Csatlakozott hozzájuk, a társadalmi igazságosság és egyenlőség lebegett a szeme előtt, a kommunista tanokat elutasította. Alig melegegett meg ott – mindössze 1 esztendő telt el –, amikor megkapta katonai behívóját: a debreceni repülő-sökhöz vezényelték. Kiképzése közben találkozott az általa már előzőleg is tisztelt orosházi származású pilótaoktatóval, vitéz Benkő Pállal (egyházközségünk és egyházmegyénk felügyelője volt haláláig), akivel már itthonról is ismerősök voltak, hiszen öccsével, Benkő Sándorral együtt koptatták a polgári iskola padjait. Kérte Benkőt, hogy mint újonc repülhessen alkalomadtán valamelyik oktatógépén. Ígéretet is kapott erre, de ez mégsem valósult meg, mert 1943 novemberében Benkő repülőgépe Debrecenből indulva Békéscsaba felett kigyulladt és Orosházán kényszerleszállást kellett végrehajtania.

Bencsik továbbra is a debreceni repülőtéren teljesített szolgálatot, majd miután a szovjet csapatok elfoglalták a várost, megszökött onnan, s a debreceni klinikán vészelte át a nehéz időket. Végül betegszállítókkal érkezett haza Orosházára, s nyomdászként dolgozott tovább, szabadidejében bejárta a munkásotthonba. Hiitt abban, hogy a szociáldemokraták vezetésével igazságos társadalom épül fel Magyarországon. Itt ismerkedett meg Nagy Lajos szabómesterrel, aki később az orosházi forradalmi tanács elnöke lett. Elmondta Nagy Lajosnak, hogy ő annak a Rácz Juliannának a fia, akinek testvére, Rácz Gergely az első világháborúban elesett és Nagy Lajos legjobb barátja, katonatársa volt. Ettől kezdve, a főkülönbség ellenére, közeli barátságba kerültek.

1948-ban erősen balra tolódott a politika, nem volt tovább maradása Orosházán, ismét Budapestre ment nyomdásznak, a jobb megélhetés reményében. A fővárosban sem volt szívderítő a helyzet, aztán 1953-ban visszaköltözött szülővárosába. A nyomdákat megszüntették, a Vas- és Kályhaipari Vállalathoz került se-

gédmunkásnak, elsősorban cserépkályhákát csináltak. Megtetszett neki ez a szakma, még a szakmunkás-bizonyítványt is megszerezte. Szókimondó munkásember volt, talán kicsit meggondolatlan is, egyszer aztán nagyon ráfizetett. Bebújt a rádiókészülék mögé, s a tiltott Szabad Európa Rádió hangját kezdte utánozni, a híreket helyi aktualitásokkal fűszerezve. Volt, aki ezt viccesnek tartotta, valaki azonban feljelentette, s nyolc havi börtönbüntetésre ítélték, mivel tettét a szocialista rendszer elleni súlyos támadásnak minősítették.

Úgy érezte, nem benne van a hiba, hanem a magát munkás-paraszt hatalomnak nevező ország vezetésében. Minden porcikája tiltakozott a sztálinista típusú diktatúra ellen. Gyűlt benne az indulat. Másokban is. Így érkezett el 1956 októberére. Rokonszenvvel és érdeklődéssel figyelte a budapesti híreket, teljes szívvel és lelkével a forradalmárok mellett állt. Szerette volna a változásokat, a munkások és a dolgozók sorsának jobbra fordulását.

Két-három napot kellett várni Orosházán, sok százan állandóan az utcán tartózkodtak, csak szólni kellett a tömegnek: „Kimegyünk a vasútállomás elé, sorokba rendeződünk, elindulunk a Kossuth-szobor felé.” Az 1956. október 27-ei spontán tüntetésnek Bencsik Elek volt az egyik vezéralakja, de sokat jelentett az is, hogy a helyi honvédség és a határőrség is átállt a forradalom támogatói mellé. Az első demonstrációnak az lett az eredménye, hogy megállapodtak, másnap, október 28-án, vasárnap hatalmas tüntetést tartanak. Itt felolvassák Orosháza város lakóinak követeléseit, megalakítják az ideiglenes forradalmi tanácsot, a munkahelyeiket elhagyó tanácsi dolgozóktól átveszik a város vezetését, hiszen a közigazgatásnak ebben a rendkívüli helyzetben is működnie kell.

Vasárnap délután igen sokan gyülekeztek a vasútállomás előtt. A határőrség és a honvédség vezette a sort, az egyre duzzadó tömeg méltóságteljesen közelítette meg a Kossuth Lajos utcát, felszabadultan, vidáman vonultak. Bencsik Elek 34 éves volt, fiatal, de tapasztalt, már mögötte volt a katonaság, a munkások, sőt a nagy megpróbáltatás, a börtön is. Úgy érezte, eljött az idő, neki is tennie kell és tenni is akart. Hallgatta a példaképnek tartott Nagy Lajos szónoklatát, mindenben egyetértett vele; a forradalom csak akkor maradhat tiszta, ha nem folyik vér. A szemerkélő eső elől sokan behúzódtak az Alföld Szálló nagytermébe, de a folyosók is tömve voltak érdeklődőkkel. Bencsik Elek ott volt Nagy Lajos, dr. Papp Károly, dr. Balás Ambrus, Diószegi Pál, Trausnitz Ferenc, Holeccka Gyula, dr. Pótor Endre, Csizmadia Ferenc, Szarka Dániel,

Kardos Ernő és mások környezetében. Nem elnökölt senki, óriási hangzavar volt, végül Nagy Lajos ragadta magához a szót és a különböző feladatokhoz kapcsolódó tisztségekre jelöltek neveit kérte. Bencsiket az ideiglenes forradalmi tanács intéző bizottságának tagjai közé jelölték. Egyetértettek vele, nevét felírták. Mikor végeztek, kérdezte Nagy Lajost, neki mi a feladata? „Kardos Ernővel, Simon Árpáddal, Dézsi Mihállyal és még egy-két önként jelentkezővel átmentek a rendőrségre, tájékoztatták őket, hogy itt mi történt, átvettük a város vezetését. Kértek, álljanak a forradalom mellé, mint a honvédek és a határőrök. Kardos Ernő lesz a parancsnok, előtte leteszik az esküt a rendőrök. Ti a forradalmi tanácsot képviselitek.” A rendőrség letette a fegyvert, a forradalom mellé állt.

Mivel az indulatok magasra csaptak, sok elégedetlen és megebzett ember szeretett volna azonnal igazságot kapni, elégtételt venni a helyi diktátorokon. Va-

lahogy le kellett szerelni az önbíráskodást, meg kellett előzni az esetleges erőszakoskodásokat, kegyetlenkedéseket. A törvényes bíróságra kell majd bízni az ítéletet. Ezt az álláspontot képviselte Bencsik Elek is. Miután október 29-én véglegesítették a forradalmi tanácsot, úgy határoztak, hogy védőőrizetet biztosítanak azoknak a volt orosházi vezetőknek, akik párttiszséget tölthettek be és a népszerűtlen intézkedéseket végrehajtották. A fegyveres testületek vezetői javasolták ezt, de a többiek is egyetértettek vele. Bencsik azt vállalta, hogy másokkal együtt elmegy három pártvezetőhöz és a kialakult helyzetre való tekintettel kéri, önként vonuljanak be a laktanyába. Emlekezete szerint Vági József volt párttitkárt és Csík János városi tanácselnököt – akiket személyesen ismert – meggyőzték, hogy saját érdekükben szálljanak a teherautóra. Dumitrás Mihály járási tanácselnököt azonban nem találták. Kiderült,

hogy dr. Pongráci Gyula orvos bújtatja, amit a szűk körű vezetés megfelelően biztonságosnak tartott és tudomásul vett. Bencsik harmadik nap kiment megnézni az őrizeteket, és olyanokat is közöttük látott, akikre – véleménye szerint – semmilyen veszély nem leselkedett volna.

A szovjetek 1956. november 5-ei orosházi megjelenése után a forradalmi bizottság mozgástere beszűkült, Bencsik is esztelenségnek tartotta a harc felvételét. Lassan visszazivárogtak a régi városvezetők, november 8-án már megalakították a Magyar Szocialista Munkáspárt intézőbizottságát. Bár Budapesten és az ország számos városában ideig-óráig ellenálltak a szovjet túlerőnek, sztrájkoltak, de mindenki látta-hallotta a békés csabai és budapesti fejleményeket. Ismerték az idegen fegyverekkel ismét hatalomra kerültek természetrajzát. Tudták, aki az elmúlt napokban bármi szerepet vállalt a forradalmi vagy a munkástanácsokban, annak szembe kell néznie a megtorlással.

Bencsik még novemberben is ott volt Nagy Lajos környezetében, a munkástanácsok megalakításában segédkezett, tárgyalásokon vett részt, majd az utolsó, a december 7-ei néma tüntetés megszervezésében.

Az 1956. december 23-ai letartóztatások még elkerülték, aztán 1957. január 17-én beszállították a karhatalmisták Békéscsabára. Nem akart vallomást tenni, amiért jól elverték, másfél évig alig tudott ki egyenesedni.

A fő vád fegyverrejtegetés volt ellene. Letartóztatása előtt ugyanis mint ökölvívó edző is tevékenykedett. Miután a gimnazista Csepregi Lajos Péter által az edzőterembe behozott fegyvert ő is látta, ketőjük ellen fegyverrejtegetés vádjá miatt külön perben 7 (!) évi börtönbüntetésre ítélték. A még fiatal korú Csepregi (mint azt a következő portréban olvashatjuk) másfél évet kapott.

Bencsik Elek a 7 esztendő le is töltötte. Több börtönben raboskodott: Budapesten a Fő utcában és a Markó utcában, a leghosszabb időszakot azonban Vácott, ahol részt vett az 1960-as nagy éhség-sztrájkban. Meséli, hogy egyszer kivitték őket a Dunára, rakodómunkára, ahol azt találta mondani egyik rabtársának, bele kellene ugrani a vízbe és átúszni a túlsó oldalra, talán meg lehetne szökni. Egy órát meghallotta, és szigorított zárkába tették. Aztán az ellenszegülő rabokat, őt is, megbilincselve és rabláncra fűzve egy rabomobilon Sátoraljaújhelyre szállították. Tiltakoztak a megbilincselés ellen, menet közben hol az egyik, hol a másik oldalra billentette a gépkocsit a 10 rab. Végül levették a láncot és a bilincseket róluk. Nem volt könnyű elviselni a börtönt. Volt úgy, hogy rabtársai közül egyszerre ötöt is halálra ítélték. Országosan ismert

emberekkel is együtt raboskodott, Dénes János és Rácz Sándor munkásvezetőkkel, Déry Tibor íróval, Göncz Árpád politikussal.

1963-ban az általános amnesztiával a legtöbben szabadultak, ő nem írta alá a kegyelmi kérelmet, letöltötte a 7 évet, amit ráróttak. Szabadulása után nehezen talált munkát, mindenütt mintellenforradalmárt tartották számon, igyekeztek távol tartani őt mindenkitől. Azt is meg kellett ígérnie, hogy egykori 1956-os orosházi társaival nem találkozik, még szót sem válthat velük. Ismét cserépkályhákat készített, majd visszakerült a nyomdához, Békéscsabára kellett átjárnia. Aztán itt hon a kis Báthory utcai műhelyében bélyegzőket készített, ami sok munkával járt, de megvolt az eredménye. Lakást tudott venni a Huba utcán, s az utóbbi években még három lánya (Gabriella, Anikó, Zsuzsanna) lakásvásárlásaihoz is hozzá tudott járulni.

1990-ben bekapcsolódott a politikai életbe, szerepet vállalt a POFOSZ-ban, majd a kisgazdáknál, aztán a MIÉP-ben is. Sokakban csalódott, most, 84 évesen visszavonultan él feleségével. Azt mondja, hogy a diktatúra áldozata lett, a fegyverrejtegetési ügy koholt vád volt, az ítélet túlzott, teljesen jogtalan és igazságtalan. Bár rehabilitálták, újabban kítüntetéseket is kapott, a 7 évet azonban elvették az életéből.

CSEPREGI LAJOS PÉTER

Született: Tab, 1939. március 19.

Elhunyt: Budapest, 1992. március 28.

az 1956-os forradalom orosházi diákvezére és elitáltja

A forradalmak soha nem maradnak vezetők nélkül. Egy szerencsés időben és megfelelő helyen elmondott okos hozzászólás, egy logikusan felépített gyújtó hangú beszéd, a követeléseket szépen sorjázó kiáltvány megszerkesztése sokat jelenthet a vezetők felszínre kerülésénél. A 17 éves gimnazista, Csepregi Lajos Péter az 1956. október végi napokban és az azt követő időszakban is igyekezett a forradalmi események fő sodrában maradni. Arra törekedett, hogy tenni tudjon a közösségért, elsősorban a város fiataljaiért. Mint a helyi diákság képviselőjét, közfelkiáltással beválasztották az ideiglenes, majd Orosháza város forradalmi tanácsába. A tanulói ifjúság vezetője és szószólója lett.

Szülei, Csepregi Lajos és Jankó Mária mindkét ágon tősgyökeres orosházi evangélikusok voltak, ő édesapja Somogy megyei állásvállalása miatt született távol az őseit dajkáló tájtól. A második világháború körüli években eszmélt, megértette már a szüleit, nagyszüleit súj-

tó intézkedéseket, kulákká minősítésüket, földjük és termésük elvételét, apja kényszerű állásváltásait. 1998-ban meghalt édesapja szerint jó eszű, jó humorú, vidám gyerek volt, a technika bűvkörébe került, rabul ejtette a rádiózás, a hajó- és a repülőmodellezés.

1956 szeptemberében kezdte meg az Orosházi Táncsics Mihály Gimnáziumban a III. osztályt. Október 23-án kedden még békésen folyt a tanítás, az orosháziak a forradalmi eseményekről csak másnap szereztek tudomást. Az iskola vezetése úgy határozott, hogy a tanulók bizonytalan időre szünetet kapnak. Csepregi Lajos Péter is hazament a Luther utca 40. szám alatti családi házukba, s állandóan hallgatta a rádiót; szimpatizált a felkelőkkel, a tüntetőkkel. Orosháza is felbolydult, bár napokig semmi különös nem történt. Megkezdődött a sorban állás a boltok előtt, melyek hamar kiürültek, új árukészlet alig érkezett. A jól értesültek elmondták, hogy október 26-án Békéscsabán már tüntetés volt, másnapra terveztek az első orosházi demonstrációt. Csepregi Lajos Péter mindenütt jelen volt, reggeltől estig az utcát járta, csak étkezésre és a rádió híreinek meghallgatására ment haza. Gyűjtötte, értékelte és elemezte az eseményeket, a híradásokat, tervezgetett. Több száz társával jelen volt az október 27-ei első szabad, önkéntes tüntetésen. Igyekezett a szónokok közelében maradni, örömmel értesült róla, hogy másnap, október 28-án, vasárnap nagy tömeggyűlés lesz, ahol az orosháziak előterjesztik a diktatúra felszámolására irányuló törekvéseiket. A vasúttól indultak, végig a főutcán, egészen a Kossuth-szoborig. Már aki elérkezett oda, hiszen talán tízezren is összegyűltek és ütemesen kiáltották: „Magyarok a sorba!”, „Aki magyar, velünk tart!”, „Vesszen az ÁVO!”, „Ruszkik, haza!” Ez utóbbi volt a legnépszerűbb követelés. Csepregi Lajos Péter is lelkesen kiáltott, magával ragadta a tömeg szabadult, egyet akaró, örömteli hangulata.

Aztán elénekelték a Himnuszt, valaki elszavalta a Nemzeti dalt, majd a köztisztelőben álló, a politikai életből félreállított szociáldemokrácia szabómeszter, Nagy Lajost kívánta az ünneplő tömeg hallani. Csepregi Lajos Péter nem ismerte őt, de erősen figyelte az ősz férfi minden szavát, aki azt kérte: ne szennyezzék be Orosházán vérrrel a forradalom tisztaságát. Legyen mindenki higgadt és megfoltolt! Távozzanak a szovjet csapatok, legyen végre szabad és független Magyarország! Nagy tapsot kapott a rögtönzött beszéd, még pár napja sem lehetett ilyen nyíltan beszélni. Bár az őszi eső csöpörögni kezdett, a sokezeres tömeg nem oszlott szét, követelték a várost ezután vezető forradalmi tanács azonnali megalakítását.

Csepregi Lajos Péter is besodródott az Alföld Szállóba, megszámlálhatatlan ember tolongott ott. Úgy érezte, nem mehet el mellette a történelem, cselekvő részese kívánt lenni a forradalomnak. Egmás után választották meg a tanács tagjait, közfelkiáltással, hatalmas hangza var közben. Amikor a diákság és az ifjúság képviselőtéről volt szó, az ő nevét kiáltották a legtöbben. Elfogadták. Megalakult az ideiglenes forradalmi tanács, ahol úgy határoztak, hogy másnap az újabb tömeggyűlésnek a jelöltek meg kell erősíteni, ezzel lép érvénybe a népakarat.

Október 29-én, hétfőn délelőtt Csepregi Lajos Péter már a Táncsics Mihály Gimnázium zsinagógájába hívott össze diákgyűlést. Ott ült az emelvényen Huba Zoltán, Békéscsabára járó középiskolással együtt, mindketten szóltak a zsúfolásig megtelt előtérben lévőkhöz. Csepregi követelte a DISZ megszüntetését, helyette pedig egy valóban demokratikus ifjúsági szervezet megalakítását, ugyanakkor az ifjúságra kényszerített orosz nyelv oktatásának azonnali megszüntetését is tervbe vették. A tanulók, de a tanárok is ezt azzal tették nyomatékosabbá, hogy az iskola előtt több száz orosz tankönyvet és az iskola könyvtárából kihordott szovjet szerzőjű könyveket máglyákba rakták, s nagy boldogan elégették. (Ebben csak a helybeliek vettek részt, mert a vidékiek otthon voltak. Aki közel lakott, hazaszaladt a könyvéért, füzetéért).

Az iskolák mellett néhány üzemet is felkeresett, igyekezett ott lenni a munkástanácsok megalakulásánál, mint a forradalmi tanács megválasztott képviselője. Mindenütt a munkásfiatalok jövőbeli feladatairól beszélt. Fialatos hévvel szónokolt, mélyen hitt abban, hogy jó ügyet képvisel. Úgy érezte, a korábbi rendszer képviselőinek, vezetőinek, a pártfunkcionáriusoknak, az államvédelmi hatóság embereinek, a diktatúra támaszainak távoznia kell a történelem színpadáról.

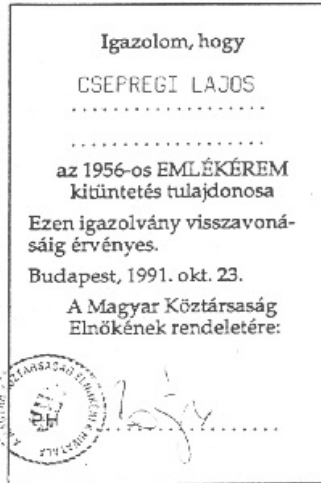
Éjt nappallá téve dolgozott, még november 4-én Diószegi Pállal szervezte az orosházi Központi Munkástanács megalakítását, majd jött a hidegzuhany. Megindult a szovjet csapatok támadása Magyarország ellen. A tankok november 5-én, hétfőn reggel megérkeztek Orosházára is. Mindenki tudta, a százsoros túlerővel szemben reménytelen az ellenállás, azonban mégis magához vett egy fegyvert, amit előbb otthon, majd az ökölvívó-edzőterem WC tartályában rejtett el.

A következő hetekben tovább dolgozott a még működő forradalmi tanácsban és a munkástanácsban. A kisebb-nagyobb gyűléseken szót emelt a sztálini rendszer védelmezői ellen, a szovjet csapatok távozását követelte. Egy orosházi küldöttséggel budapesti tárgyalásokon is jelen volt, az ifjúság szervezője volt a decem-

ber 7-ei orosházi néma tüntetésén, ahol a sokezres tömeg ismét hitet tett a forradalom mellett.

Aztán a Kádár-kormány kihirdette a statáriumot, megkezdődtek a letartóztatások. Még 1956 karácsonya előtt Csepregi Lajos Pétert is elvitték kihallgatásra, vallomását leírárták vele, aztán szabadon engedték. Azt hitte, ezzel befejeződött az ügy. Nagyot tévedett. Nem sokáig élvezte a szabadságot, a január 17-ei letartóztatások híre is eljutott hozzá, azt hitte talán nem viszik el, mert még fiatalkorú. A hatalom azonban lábra kapott és nem kegyelmezett, január 28-án őt is előzetes letartóztatásba helyezték. Gyulára, a Megyei Bíróság börtönébe szállították. Vádiratot adtak ki Csepregi Lajos és társa, Bencsik Elek ellen, fegyverrejtegetés bűntette miatt. Az ügyet, torlódások miatt, végül Szegeden tárgyalták, s Csepregit másfél évi börtönbüntetésre ítélték.

Kiszabott büntetését a váci börtönben töltötte le, ahonnan 1958. március 31-én

szabadult, amikor feltételesen szabadlábra helyezték.

Itthon értesült arról, hogy az ország összes középiskolájából kizárták, egyúttal rendőri felügyelet alá helyezték. Sehol nem alkalmazták, mindenütt óvatosság

voltak, hiszen egy megátalkodott ellenforradalmárral álltak szemben. Végül 1958 nyarától az oroszországi bányákban dolgozott csillésként, majd 1959 áprilisától Budapesten, a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárban. 1964-ben levelező tagozaton leérettségizett, majd 1968-ban a budapesti Felsőfokú Gépipari Technikumban szerzett oklevelet. Ezután több helyen dolgozott, de egész életét végigkísérte 1956-os forradalmi múltja. Bárhová ment, éreztették vele, hogy mindent tudnak róla, s legjobb, ha csendben van. Örüljön, hogy él és dolgozhat a szocialista társadalomban.

1991. október 23-án Orosházán megkapta az 1956-os Emlékérmét. A tüdeje ekkor már súlyosan beteg volt, ezután mindössze néhány hónap adatott neki. Szülei meghaltak, sőt Balázs nevű öccse is. Két testvére őrzi emlékét: Szabolcs Székesfehérváron tanszékvezető főiskolai tanár, János pedig Lovasberényben lakik.

KOSZORÚS OSZKÁR

50 éve történt Csanádapácán

1956 egy alföldi faluban, kisgyermekszemmel

Szálás, magas növésű tanítónk – Tóth Laci bácsi – azzal fogadott bennünket a forradalom első vagy második napján, hogy: „Gyerekek, most menjete haza! A magyar nép küzd az oroszok ellen a szabadságért. Addig nem kell iskolába jönnötök, amíg az oroszok haza nem mentek.” Ezek szerint 1991-ig nem is kellett volna iskolába járjunk. A forradalmat az oroszok és hazai kiszolgálók katonai túlerő segítségével levertek. A tankok dübörgése mindenütt hallható volt.

Előtte pár napig tartott a lelkesedés. Megszervezték a helyi nemzetőrséget, hogy a forradalom tisztaságát megőrizték, lincselés ne legyen. Az addigi hatalom részesei, a kommunisták házai elé fegyveres őrköt állítottak – így hallottam ki a felnőttek beszélgetéséből –, hogy senkinek se essék bántódása. Szépnek és jónak látszott a jövő, ezután – mondták – minden másképpen lesz, kivívjuk a szabadságot. A gyermek számára mindez homályos és érthetetlen volt, csak azt lehetett kivenni az elcsípett mondatokból, hogy valami ezután egészen más lesz, jobb és értelmesebb. Nem sokáig tartott ez a reménység.

1956 novembere volt, amikor azt hittem, hogy földrengés van, iszonyúan remegett a ház, reszketett a föld. Okát keresve az utca felé szaladtam, és kisfiúi rémülettel láttam a tankokat. Persze nem tudtam, mi az, csak borzalmas nagy volt.

Egymás után, a halál méltatlanságával. A lánctalpak csikorogva taposták a kövesút egyenetlen felületét, sa réműlettől a főutcái házunk falához lapulva néztem a rettenetes monstrumokat, amint kegyetlen és démoni méltóságteljeséggel haladtak az akkori – központban levő – piac felé, és a katolikus templom előtt felsorakoztak.

Mindenki elbűjt, és a félelemtől reszketett. Most mi lesz? Kijárási tilalom volt, s csak annyit lehetett tudni, amit a konyhában oldalára állított, vasmagos kis néprádióból recsegve-ropogva, zúgva-fütyülve a Szabad Európa Rádió közölt. Nagyon nehezen lehetett érteni az éteri zúrzavarból előkúszó mondattöredékeket. A szülők a rádióra hajoltak, füleltek, és maguk között suttogtak. A gyermek csak nézett, és nem értett semmit.

Majd megtudtam, hogy nagymamám testvérét, Horváth Lajos bácsit elvitték. Hetekig nem tudtunk róla semmit, s egyszer csak, 1957 februárjában hazatért. Egy erős, izmos ember megtörtén rogyott le nálunk a konyhai padra. Egy papírt – valami határozat volt – tett le a szüleim elé, akik türelemmel olvasták a hivatalos pecsétes papírt, s a lényege valami olyasmi volt, hogy a dokumentum tulajdonosa nem követett el semmilyen köztörvényes bűntettet, és ezért szabadon engedik, de kötelező számára naponta vagy gyakorta a helyi rendőrségen jelentkezni.

Élesen emlékezetembe vésődött a jelenet. Apám a papírt maga előtt tartva egyre csak azt hajtogatta, hogy „Lajos, menekülj!”, s valami olyasmit magyarázott, hogy „ezek” nem hagynak neki majd békét. Hivatkozott egy másik szereplőre is, aki a falusi eseményekből tevékenyen kivette a részét (családi neve Faragó volt), hogy ő Nyugatra megy, már el is menekült. S a gyermeki emlékezetembe ez vésődött: amíg a szüleim gondosan olvasták a szabadulást indokoló dokumentumot, Lajos bácsi a padon ült és jobb kezével homlokát támasztotta úgy, hogy tenyerével arcát igyekezett takarni. Mégis beláttam a széles paraszti tenyér mögé, és kisfiúi rémülettel és iszonyodással láttam, hogy folynak a könnyei. Az erős férfi hangtalanul sírt. Megértettem én, valami rettenetes dolog történhetett vele ott a fogdában (vagy ahol volt). Apám újra és újra azt hajtogatta, hogy „Lajos, menekülj!”, mert... Lajos bácsi lassan eltüntette a könnyeit, kihúzta magát, és azt mondta – ha nem is szó szerint, de ez volt a lényege –, hogy „Én nem csináltam semmit, ami miatt el kelljen mennem, itt vagyok itthon”. Ennyiben maradtak. 1957 februárja volt, tél, és Magyarországon halálos tél.

Eljött a rettenet napja. Lajos bácsi felesége kétségbeesetten futott be hozzánk, hogy „Lajost elvitték!”, és rémületten beszélt róla, hogyan vitték el. Már kijárási tilalom volt, hiszen lassan esteledett, de

anyám bátran felült a biciklire és elkerekedett a hozzánk közeli rendőrség épülete felé. Majd hazajött, és mindenki igyekezett megnyugtató hangon szólni, aminek a lényege, hogy reménykedjünk. Azt nem értettem, hogy miben kellene reménykedni, de ezzel biztatták egymást a felajzott idegrendszerű felnőttek.

Másnap volt a történet véres folytatása. Lajos bácsit a csanádapácai rendőrségen – állítólag – részeg békéscsabai vagy onnan jött pufajkások apácai segítők társaságában egyszerűen agyonverték. Rettenetes gyilkosság a javából. Először az őshazugság mintája szerint azt akarták elterjeszteni, hogy az istállóban a ló rúgta agyon, mert a kocsmából részegen oda tévedt be. Persze egy parasztember tudja, hogy a ló nem tesz ilyet.

Megdöbbenve és megrémülve hallgattam nagymamám álmát a tanyán,

hogy ő tudta, mi fog történni, mert – így az elbeszélése – álmában egy szép virágágyást látott, és annyi fehér virág volt az ágyásban, ahányan ők testvérek voltak, és álmában látta, hogy az egyik fehér virág kidől a többi közül. Tudta – úgymond –, hogy Lajos öccsem meghalt.

Édesapám látta a holttestet. Régen sokszor elmesélte megrázó élményét, soha nem tudott hozzászokni a hajdani látványhoz. Elbeszélése szerint egy katonarvos szólította meg őket a temetői hullaházból, hogy ki vállalkozna a halottfelöltötésére. Apám elbeszélése szerint ő valakivel kettesben ment be, hogy vállalják ezt, de a látványtól elborzadva torpantak meg. Mindig így mondta nekem: *„Fiam, a körmöm feketéje nem sok, de annyi fehér nem volt a holttesten, szénfekete volt az egész test, szeme kifordulva, nemi szerve megcsönkítva.”*

Nemcsak az emlékezetemben élhet apám szörnyű élménye. Pár évvel ezelőtt a Magyar Televízió egyik munkatársa – az orosházi Varga Zoltán – emlékműsort készített az „Aranyfüst” című egykori és remek adássorozat számára Horváth Lajosról.

A műsorban megrendülve emlékezik vissza az elhunyt Lajos bácsi lánya, és ugyanebben a műsorban édesapám idézi fel hajdani élményeit. Sajnos az emlékező apámnak ekkor már a kora előrehaladott volt, a szó is nehezebben fordult a szájából, de az élmény drámaiságát még mindig jól vissza tudta adni, hiszen annak minden meglátott feketesége, vércseppje beleégette magát emlékezetének idegpályáiba, és azon át a lelkébe.

Szegény, szegény magyar hazánk...

RIBÁR JÁNOS

Az elfelejtett nándorfehérvári diadal

A hazaszeretet és a Krisztusba vetett hit diadala

Orosházi Harangszó újságunkban – ha megkésve is, de ez periodikai probléma – tisztelegve emlékezünk meg a nándorfehérvári diadalról, illetve az azzal összefüggő déli harangszóról, Dr. Kiss A. Sándor tudós testvérünknek köszönhetően (lásd 13. oldal).

De megemlékezhetünk volna a „Déli Harangszó” címmel megjelent tanulmánykötet segítségével is, amelynek alcíme „Tanulmányok a pápai rendelet félezer éves jubileumára” (szerkesztette Vissy Zsolt, kiadta a „Mundus Magyar Egyetemi Kiadó” Budapesten, 2000-ben.)

Felidézhetjük volna újságunk számára az e tanulmánykötet alapján készült 2000. évi gyűlekezeti (istentiszteletent) megemlékezésünket és az ott elhangzott beszédet. Most mégis azt kell mondani, hogy valami oknál fogva nem vagyunk képesek megadni az igazi tiszteletet a történelmi nagyjainknak, azoknak, akik óriási áldozatokat hoztak ezért a hazáért.

2006. július 22-én vagy ebben az időszakban kellett volna megemlékeznünk a nándorfehérvári diadal 550 éves évfordulójáról! Óriási volt a török túlerő. Legyőzhetetlen volt a török hadsereg. De 1456-ban képes volt egy maroknyi magyar sereg hősiességgel legyőzni a legyőzhetetlen elenséget. Lehetne belőle tanulni!

A mai hazai szellemi életünk liberális dekadencia, enervált relativizmus, impotens pesszimizmus, morális káosz – hajdani, mégis győztes hőseink előtt szégyenkezve kellene megállnunk. Ezért in-

kább megfeledkezünk róluk, és fuldoklunk a nihilizmustól, és kétségbeesve fojtjuk lelkünket az egyre fokozódó alkoholizmusba (olcsó csigerborba vagy a moslék ízű sörbe), melyek úgy-ahogy még megfizethetőek, vagy a költségesebb drogokba. Hajdani hőseink egyre jobban a múlt háttérébe húzódnak és szomorúsággal nézhetnek súlyosan megbetegedett jelenünkbe, valamint vészterhes jövőnkbe.

Mi lehet az oka a múlt elfeledésének, illetve elfeledtetésének? A bornírt műveltlenséget leszámítva idézzük fel Lócsei Gabriella – a remek tollú kritikus – egyik írásának, tanulmányának a gondolatát. Itthon a szellemi élet felelősei (médiaguruk) igyekeznek elfelejteni és elfelejtetni a hősi múltat, hogy leépítsék, elszegényítsék a „lakosság” szellemi életét: „Még utóbb lelkesedni kezd a lakosság, párhuzamot von múlt és jelen között, ötleteket gyűjt és megpróbálja megismételni az 550

évvel ezelőttit – vagy az 50 évvel ezelőttit?” Ugyancsak Lócsei Gabriella hívja fel a figyelmet arra, hogy a Hadtörténelmi Múzeum főigazgatója figyelmeztetett: Kapisztrán János – akinek óriási szerepe volt a nándorfehérvári diadalban – ferences szerzetesnek éppen október 23-án van az ünnepe, a katolikus naptár szerint. No comment.

Tanuljunk meg becsülni a magyar történelmet, magyar hőseinket, akik valóban életüket, vérüket, mindenüket feláldozták a haza oltárán. Amikor lihegve loholunk két bevásárlóközpont között az árat összehasonlítgatva, suhanjon át a szívünkön, hogy mi is többet érdemelnénk. Minőségi életet, nem ezt a kiüresített, lélektelen, istentelen, ígétlen, imátlán, kongó, széttévezett, nikotinba, italba, drogba fojtott lapos, kicsinyes, fantáziátlan, szürke életet.

Historia est magistra vitae! – A történelem az élet tanítómestere! 1456 – 550 éve volt. 1956 – 50 éve volt.

A történelem arra is tanítana, hogy ne csak „lakosság” legyünk, hanem magyar nemzet! Igaz, most gyógyulásra szoruló, mert egyénenként is, nemzetként is nagyon beteg. Bárcsak meghallgatná a mi Urunk a Himnusz imádkozó énekletét... vagy nem imádkozva énekeljük? Mert az óhajtott áldás elmaradni látszik, szörnyű jelei vannak. Nemcsak az elfelejtett nándorfehérvári diadal.

Nándorfehérvár: a hazaszeretet és a Krisztusba vetett hit diadala!

RJ

550 éve van déli harangszó

„... és az ő angyalai viaskodnak
vala a sárkánnyal...” [Jel 12,7]

Nem mindenki tudja a déli harangszó eredetét, ezért emlékezem meg róla. A déli harangszót a nándorfehérvári, törökök feletti győzelem emlékére III. Calixtus pápa rendelte el 1456. augusztus 6-án, hogy „világszerte a keresztény templomokban mindennap 12 órakor szóljának meg a harangok”, mint emlékező, hálaadó hang. A Török, illetve Oszmán Birodalom a 14. századtól kezdett terjeszkedni észak-nyugat felé, és a 15. századra már az övék volt Anatólia és a Balkán-félsziget nagy része. Konstantinápolyt 1453-ban foglalták el és Isztambul néven fővárosukká tették. Az északra, azaz hazánk felé való gyors terjeszkedést az is mutatja, hogy 1456-ban már Nándorfehérvárt (ma Belgrád), a legdélebbi magyar végvárat ostromolták.

Nándorfehérvár a középkorban, majd 1428-tól ismét Magyarországhoz tartozott. Erős vára a Duna stratégiaileg legfontosabb útján állt, és a magyar végvárak vonalában kulcsfontosságúnak számított. A vár ostroma 1456. július 21–22-én kezdődött. A vár török elleni védelméhez sem a király, sem a főurak nem adtak segítséget (már akkor is volt széthúzás!), így egyedül Hunyadi János (1407–1456) vette fel a harcot Nándorfehérvár várában sógorával, Szilágyi Mihállyal (?–1461) együtt.

A török már-már majdnem betört a várba, sőt a vár ormára egy török már ki akarta tűzni a lófarkas török győzelmi zászlót, ám Dugovics Titusz (?–1456) végvári vitéz ezt látva birokra kelt vele, aki nagyon izmos volt és csak úgy tudta legyűrni, hogy magával együtt a mélybe rántotta, így halt hősi halált. Ugyanis ha a győzelmi zászlót sikerül kitűzni, az a törököknek buzdító, a magyaroknak csüggesztő, s csatavesztést okozott volna. Dugovics fia, Bertalan, 1459-ben Mátyás királytól birtoklevelet kapott, így ismerve el apja hőstettét.

Dugovics önfeláldozó cselekedete azonban csak egy; bár nagy fontossága volt a vár védelmében, de kevés volt a győzelemhez. Ugyanis Hunyadi serege csekély volt a szultánéval szemben. Segítségére lett azonban Kapisztrán János, aki gyújtó beszédével a Délvidék egyszerű embereiből, cséphadarós, kaszás, kapás parasztból, baltás iparosokból „verbuvált” sereget.

Kapisztrán János (Giovanni de Capis-

trano, 1386–1456), itáliai ferences szerzetes – a pápa utasítására – 1455-ben jött Magyarországra kereszties háborút prédikálni a törökök ellen. Végül az egyszerű nép fiából sikerült sereget gyűjtenie Nándorfehérvár megvédésére.

Ez a „szedett-vedett” sereg – Kapisztránnal az élen – indította el a végső rohamot a török ellen. Ez a hatalmas katonai siker többek között Kapisztrán rendíthetetlen hitének, vértanúságra való vágyakozásának, illetve a benne feltétlenül megbízó egyszerű katonáknak volt köszönhető. Az öreg aszkétának – nem törődve Szilágyi Mihály tiltásával – minden vágya volt, hogy mártír lehessen. E kiváltó szikrát az adta, hogy amikor néhány török, kiválva a táborukból, a vár fala előtt gúnyolni kezdte a védőket, Kapisztrán elindult, hogy megszerezze a vértanúk pálmáját. „Itt van az anap, amelyet vártunk, keljünk át” (a várat övező vízen). Hiába tiltotta Hunyadi, hiába rimánkodott Szilágyi, hogy forduljon vissza, a szerzetes csónakba szállt, átevezett a török oldalra és egy szál bottal a kezében indult a törökök ágyú felé. Ez valószínűtlen látvány lehetett; az ellenség ellen bottal induló vézna öregember, ami valósággal megbabonázta a magyarokat és atörököket egyaránt.

Hamarosan ezer kereszties követte Kapisztránt, majd két-három ezer gyalogos, kiképzetlen katona „többnyire háborúban tapasztalatlan, szegény, fegyvertelen, sarutlan, öreg, gyámoltalan, rokkant vagy koldus nép, közte sok szerzetes és pap. Annyi fegyverük sem volt, amivel egy marhacsordát meghajszolhattak vol-

na” – írja Giovanni da Tagliacozzo krónikás. A török lovasság ezt látva rátört a százalmas seregre, ámde súlyos hibát követtek el, a biztos siker reményében: őrizetlenül hagyták az ágyúikat. Ezt használta ki Hunyadi. Ugyanis amikor Hunyadi János az őrizetlenül maradt török ágyúkat a várból észrevette, tíz-tizenkétezer emberével kitört a várból és elfoglalta az ágyúállásokat, majd a törökök saját fegyvereit fordította ellenük. A szultán lovassága már előreszegezett lándzsákkal vágatott Kapisztrán csapata felé, amikor váratlanul ágyútűz érte őket hátulról. Ezzel a csata sorsa el is dőlt.

A várvédők hősi ellenállása és a „felmentő” magyar sereg győzelme miatt II. Mohamed szultán kénytelen volt elköszönni a vár alól. Viszont ott maradtak az elesett, pestissel fertőzött török holttestek, s a betegség a magyar táborra is átterjedt. Ezért nem sokáig örülhetett a győzelemnek sem Hunyadi, sem Kapisztrán, mert nem sokkal később mindketten meghaltak pestisben.

Most is küzdünk, bajlódunk. Harc ez az élet. Harc a kenyérért, s örök harc Kelettel meg Nyugattal... próbálnak fojtoztatni. De nem sikerül nekik. Mert minket, magyarokat nem lehet megölni. Ez a magyar nép egy különleges faj. Nem tudtak és nem tudnak más népbe beolvasztani, asszimilálni. Ha összefogunk, akkor mi megmaradunk a „tűzözön” után is. Mert nagy az Isten kegyelme.

(Részlet a „Mi, orosháziak II.” c. könyvből)

Dr. KISS A. SÁNDOR

Szólhat-e hozzánk Isten?

Mi, evangélikusok valljuk, hogy szól hozzánk az Isten. Egyszer és mindenkorra kijelentette akaratát a Biblián keresztül. Az Ő szavai által ma is tud vezetni. Az Isten igéjét nem lehet bilincsbe verni. Még az erőszak sem tudta megakadályozni az íge terjedését.

Ezzel szemben manapság lassan általánosan elterjed – még templomba járó emberek között is –, hogy bizonyos kérdésekben ne nyilatkozzon meg az egyház és annak képviselője sem.

Maradjunk némák, amikor politikáról vagy magánügyekről van szó? Azt mondják, ne szóljunk bele a közügyekbe és az

éppen aktuális erkölcsi kérdésekbe. Nem arról van szó, hogy ezt megakadályoznák, hanem arról, hogy egyesek szinte illetlenségnek tartják a megszólalást. Jobb esetben csak a szájukat húzzák el, rosszabb esetben templomkerülővé válnak.

Ez veszélyes! Ahol a próféták, papok, Isten gyermekei némaságra vannak ítélve, ott előbb-utóbb a kövek fognak megszólalni. Hallgassuk az Igét addig, amíg lehet, mert eljön az az idő, amikor nem fogják hirdetni Isten szavát, és az lesz igazán csak nagy nyomorúság!

LACZKI JÁNOS

Dietrich Bonhoeffer, a teológus

100 éve született a mártír evangélikus teológus (II. rész)

Lapunk tavaszi számában megjelent írásomban a 100 éve született evangélikus hitvalló mártírunk, Dietrich Bonhoeffer életútját mutattam be röviden, amit most egy vázlatos teológiai portré hozzáadásával szeretnék kiegészíteni. Az említett tanulmányban már utaltam arra, hogy Bonhoeffer nem nevezhető a szó hagyományos értelmében vett rendszeres teológusnak, hiszen életét többszörösen derékba törték korának zavaros politikai eseményei, és két legfontosabb teológiai műve – a *Krisztus, a középpont* és az *Etika* – is a tanítványainak jegyzetei, illetve börtönbeli feljegyzései alapján összeállított utólagos rekonstrukció. Sem az ember, sem pedig a műve nem tekinthető befejezettnek: Bonhoeffer egyszerűen nem élt eleget, nem jutott ideje arra, hogy egy mindent felölelő rendszerbe ágyazza a gondolatait, és bár voltak kedvenc teológiai témái, ezeket is folyamatosan újra és újraértelmezte konkrét politikai, társadalmi és kulturális tapasztalatainak tükrében. Így születtek meg azok a híres tézisek a *nagykorúvá vált világról*, a *vallástalan kereszténységről* vagy az *olcsó és a drága kegyelemről*, amelyek talán elsőként jutnak a teológus eszébe, amikor Bonhoeffer nevét hallja.

Most én is ezeknek a híres bonhoefferi kategóriáknak a rövid bemutatására alapozom ezt a teológiai portrét, külön felhívva arra a figyelmet, hogy melyik az a kérdés, amelyekre ezen kategóriák mindegyike a maga sajátos módján megpróbál választ találni. Ez az *egyház és a világ* kapcsolatának az ősi kérdése, amit Bonhoeffer mindig krisztológiai nézőpontból vizsgált, a „kicsoda ma Jézus Krisztus?” és a „mit tenne ma Jézus Krisztus?” kérdéseinek a fényében. Végző soron tehát mind az életút, mind az életmű felfogható egyfajta grandiózus válaszadási kísérletként arra a kérdésre, hogy mit jelent Jézus Krisztus igazi követőjeként, hiteles keresztény életet élni a világban úgy, hogy közben mindvégig maximálisan szem előtt tartjuk azokat a kérdéseket és kihívásokat, melyeket a világ állít elénk.

Olcsó és drága kegyelem

Az eddigiekből már kitűnik, hogy az egyik legalapvetőbb kérdés, amely Bonhoeffert egész életében foglalkoztatta, a *tanítványság* kérdése volt, és ennek kapcsán fejtette ki nézeteit az olcsó és a drága kegyelemről. Olcsó kegyelem alatt azt a fajta vallásosságot értette, ami az üdvös-

ség elérését bizonyos hittételek passzív elfogadásától várja, és amit talán a „vasárnapi kereszténység” kifejezésünk ad vissza a legpontosabban: amikor valakinél a keresztény hit megélése kimerül a templomba járással. Bonhoeffer szavival élve az olcsó kegyelem: „a megbocsátás prédikálása megtérésre való felszólítás nélkül, a kereszténység vállalása egyházfegyelem nélkül, az úrvacsorai közösség bűnvallás nélkül.”

Ezzel állította szembe a drága kegyelmet, azzal érvelve, hogy ez Isten számára is az ő egyszülött Fiának az életébe került – mindez pedig Jézus követését, a tanítványi lét és annak lényegi részének, az engedelmességnek a felvállalását követeli tőlünk. Bonhoeffer szerint Luther is akkor értette meg igazán a drága kegyelem lényegét, amikor otthagyta a kolostort és visszatért a világba. Jézust követni tehát egyet jelent azzal, hogy követjük őt a világba. A kérdés azonban megmarad: milyen ez a világ, amelybe Jézust kell követnünk?

A nagykorúvá vált világ

Bonhoeffer szerint a reneszánsz által útjára bocsátott, majd a felvilágosodás után kulmináló folyamatok eredményeképpen a 20. század embere már egy olyan világban találta magát, amelyik autonóm módon működik. Ebben a világban többé már nincs meg az igény, hogy önértelmezésében az isteni kegyelemre vagy igazságra hagyatkozzon, és egyre kevésbé érzi annak a szükségét, hogy bármit is Istenre, mint munkahipotézisre szoruljon: sem a tudományokban, sem az általános társadalmi és emberi kérdésekben, sőt erősödően magában az egyházban sem.

A Bonhoeffer által nagykorúnak aposztrofált világban élni azonban egyáltalán nem jelent feltétlenül rossz hírt, amik problematikusak, azok sokkal inkább a nagykorúvá vált világra reagáló vallásos reflexek. Bonhoeffer elemzésében az igazi gondot az egyházi apologetikában és igehirdetésben alkalmazott istenkép jelenti, amit ő a „hiánypótló Istennek” nevezett el. Ez az Isten mindig az emberi erőforrások és a megismerés határán áll, a „nem tudom”-ban: ott, ahol, a tudásunk elégtelennek bizonyul, erőforrásaink kimerülnek, és kérdéseink válasz nélkül maradnak, a vallás megidézi az Istent, mint a megmagyarázhatatlannak a magyarázatát.

Ugyanakkor történelmi tapasztalunk, hogy az emberi tudásanyag bővülésével, a tudomány fejlődésével rengeteg olyan kérdésünkre választ kaptunk, amelyet addig a mágikus „Isten” szóval magyaráztunk. Ennek a folyamatnak az eredménye pedig, hogy a „nem tudom” dimenziójának fokozatos szűkülésével párhuzamosan az Isten valósága is folyamatosan teret veszít, kiszorul az emberek életéből.

A keresztény hitvédők, az apologeták pedig állandó utóvédharcokra kényszerülnek, megpróbálják az Istent maradék „nem tudom”-okba, olyan „végső kérdésekbe” betuszkolni, mint a halál, a bűn vagy az élet értelme.

Bonhoeffer világosan rámutat, hogy miféle pedagógiai módszerrel igyekszik a vallás a „nagykorúvá vált” embert az Istenhez vezetni: az ember félelmeit és gyengeségét kihasználva, mesterségesen generált bűntudattal és az egzisztenciális helyzet reménytelenségére utalva akarja elérni, hogy az ember felismerje, hogy szüksége van a szabadító Istenre.

Bonhoeffer ítélete egyértelmű: a vallás részéről ez az elkeseredett igyekezet, amivel a felnőttest megpróbálja gyermeki szinten tartani, nemcsak erkölcstelen, hanem retrográd, és így teljességgel értelmetlen is – amit az emberek éreznek, és elmennek a vallás mellett. (Bonhoeffer valláskritikájánál fontos látnunk, hogy világosan, élesen megkülönböztette a *vallást*, amit az istenség titkába behatolni akaró, pusztán emberi erőfeszítésként értékelt a Krisztusban adott isteni *kimilylatkoztatástól*, amihez semmi emberi nem tapadt.)

Vallástalan kereszténység

Bonhoeffer szerint sürgősen szakítani kell a vallásnak ezzel a minden szempontból káros istenképével, és ennek fényében hirdette meg a vallástalan kereszténység programját. „Én Istenről nem a határoknál, hanem a közepén, nem a gyengeségben, hanem az erőben, tehát nem a bűnnel és a halállal kapcsolatban, hanem az emberek életében és örömeiben szeretnék beszélni”. A kereszténység feladata tehát az, hogy jobban megértse a nagykorúvá vált világot, mint az önmagát, és ne beszéljen rosszat az ember világiasságáról, hanem a legerősebb pontján szembesítse az Istennel: az élet közepontjában úgy mutasson rá az Istenre, mint aki nemcsak szavatolja, hanem átvi-

lágítja és meg is haladja az emberi életet. Szakítani a vallással és spekulatív istenképével tehát annyit jelent, hogy abban keressük és találjuk meg az Istent, amit tudunk, ismerünk és megélünk, ne pedig a „nem tudóban”.

Szent világiasság és a másokért élő ember

A radikális tanítványság vallástalan programja szakítást jelent azzal a hagyományos vallásos értelmezéssel, hogy a keresztény embernek először is el kell hátrólódnia a „bűnös és romlott világtól”, és így kell megvalósítania egyfajta keresztény „életszentséget”.

Szemben ezzel a spirituális gettósítással, ami ugyanakkor elitista is, hiszen lenézi és fölébe emeli magát a világnak és a „világi” embereknek, Bonhoeffer rámutat arra, hogy Jézus követése pont a világba szólít minket, nem pedig azt kéri tőlünk, hogy valami steril vallásos szentélyben, mindentől elszakadva éljük meg saját kereszténységünket.

Ebben a szellemben beszél a szent világiasságról, mint hiteles keresztény hozzáállásról, ehhez azonban először „el kell felejtenünk a valamivé válás kényszerét, legyen az a szent ember, a bűnös ember, vagy akár a megigazult ember”, és valódi, teljes emberré kell válnunk, teljes mértékben Isten kezébe kell letennünk az életünket, részt kell vennünk a világ életében és osztoznunk kell az Istennek a világban való szenvedésével. A szent világiasság az élet és a teremtés jóságába vetett hittel kezdődik, és az élet szentségét hirdeti: ha pedig Isten ezt a kegyelmet gyakorolta velünk, akkor nem kéne még nála is vallásosabbnak tettetnünk magunknak azáltal, hogy bezárkózunk egy, a világ fölé emelt, vallásosnak mutatkozó, de a valóságtól elzárt látszatvilágba.

A Jézust a világba követő tanítvány, a bonhoefferi teljes ember képe igen élesen szemben áll a hagyományos, saját erkölcsi tökéletességén munkálkodó „szent” ember képével, mivel a követés lényege osztozni Krisztus és Isten szenvedésében a világban, sebezhetővé tenni magunkat a világban.

Ez már a *másokért élő ember* képe, aki pont azáltal válik teljes emberré, hogy Urához hasonlóan, aki a kalcedóni formula szavaival élve „valóságos Isten és valóságos ember”, nem a saját irháját menti, nem menekül zárt, vallásos bunkerekbe, hanem kiszolgáltatja magát a világnak és a világtól elválaszthatatlan szenvedésnek, osztozik a világ sorsában, mert csak így képes a világon is túlmutató utat mutatni, és az isteni igazság cselekvőjévé válni – a világban.

NÁNAI LÁSZLÓ ENDRE
segédlelkész

Történelem és emlékezet

Az alábbi történetet 76 évvel haladta meg az idő, s orosházi vonatkozásai miatt kivárazott a krónikás tollára.

Az elmúlásról prédikált – meghalt

Az emlékezetes eseményre 1930. március 9-én, Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban került sor, ahol vitéz dr. Kendeh-Kirchknopf Gusztáv püspökhelyettes prédikált. Nagyhatású böjti szónoklatát, amelyben a szenvedésről, az elmúlásról beszélt, a rádió is közvetítette, így prédikációját országszerte sok ezren hallhatták. S néhány óra múlva már halálhírére vitte szét a rádió.

A püspökhelyettes igehirdetés közben rosszul lett, ennek azonban nem tulajdonított nagyobb jelentőséget, magához tért és nagy szónoki hévvel folytatta beszédét, de az istentisztelet végezetével rosszul léte annyira felfokozódott, hogy át kellett mennie a szomszédos házban lévő lakására, ahol lefeküdt és hívatta háziorvosát, dr. Fehér Árpád egyetemi magtanárt.

Az orvos végzetesen súlyos koszorúér-meszesedést állapított meg. A beteg állapotát reménytelennek ítélte, de megtett minden tehetőt a megmentésére. Az ortostudomány azonban kevésnek bizonyult. A püspökhelyettes, aki mindvégig eszméleténél volt és keresztényi megadással nézett a halál elé, délután három órakor hunyt el. Kendeh-Kirchknopf Gusztáv 47 éves volt. Feleséget és négy gyermeket hagyott maga után. (Székács

József 1930 januárjában exhumált hamvainak az úgynevezett „Pantheonparcelába” való újratemetésekor a bányai evangélikus egyházkerületet még vitéz dr. Kendeh-Kirchknopf Gusztáv képviselte.)

A püspökhelyettes holttestét 1930. március 11-én (kedden) reggel ravatalozták fel a Deák téri evangélikus templomban. Temetésére délután három órakor került sor a Kerepesi temetőben.

A délutáni gyászszerzartáson az evangélikus hitélet több száz reprezentánsa is megjelent. A temetési szerzartást az egyházkerület nevében – a gyengélkedő Raffay Sándor bányakerületi püspök helyett – Kovács Andor orosházi esperes, a bányakerületi lelkészegyesület elnöke végezte.

Raffay Sándor püspök betegágyából hordágyon vitette le magát a temetésre. Az elhunytat a Kerepesi temetőben a város által adományozott díszsírhelyen helyezték örök nyugalomra.

Vitéz dr. Kendeh-Kirchknopf Gusztáv özvegyének levelét, melyben az orosházi egyházközség részvétnyilvánításáért mond köszönetet, az 1930. augusztus 13-ai „egyházi gyűlésben” olvasták fel a presbiterek előtt, ahol is az „tudomásul vétetett”.

Kovács Andor (1866–1946) evangélikus esperes, m. kir. kormányfőtanácsos, egyházi író immár hatvan éve elment közülünk a mindenhalandók útján.

VERASZTÓ ANTAL

Megrendelés

A Magyarországi Evangélikus Egyháznak sokféle értelmes és hitébresztő kiadványa van. Ezek közül most felhívjuk a figyelmet országos hetilapunkra, az Evangélikus Életre. Postai úton történő megrendelésében szívesen segít Hivatalunk. Szeretnénk elérni, hogy minél több testvérünk heti rendszerességgel kezébe vehesse az újságot, amelynek megrendelési összege negyedévre 2145 Ft, félévre 4290 Ft, és egész évre 8580 Ft.

Például nagyon jó szolgálatot tesz a hetilap, hogy hétről hétre kigyűjti olvasói számára az ajánlott „a rádió és a televízió vallási műsoraiból” (adócsatorna, időpont, műsorcím). „Új nap – új kegyelemmel” címmel minden reggel elolvasható az egyik napi ige, és annak rövid, tömör magyarázata. Segíti az elcsendesedést.

Hírek egyházunk életéből – így lehet megtudni, hogy mikor és hol szerveznek olyan igei, evangelizációs alkalmat, ahol érdemes részt venni. Ilyen például az október 7-ei országos evangelizáció, amelyre Budapesten, a Deák téren kerül sor.

Értekes teológiai, hitébresztő cikkek is olvashatók a lapban! Ha pedig valakinek mondandója, kritikája van, akár postai úton, akár e-mailen keresztül felkeresheti a szerkesztőséget.

Kérjük, minél több testvérünk rendelje meg – akár Hivatalunk technikai segítségével – országos hetilapunkat, az Evangélikus Életet! Üdvös lenne, ha a gyülekezetünkben is többen olvasnák!

Sorsunk megélése

Azt gondolná az ember, hogy az lehetetlen dolog lenne, ha egy emberöltő alatt sem találunk olyan biztos pontokat, amiről azt lehet mondani: „No, ez megérte, ez értéremes volt!”

Persze ott van a másik dolog is: aki sokat megél, az mindig jobban hasonlítgat egy másik sorssal, egy másik (vagy több más) léthelyzettel. Aztán jó–Kölcseyszavait idézve – „az rettentő tanulság”, hogy ezt már megéltük egyszer, ez már volt egyszer, ezt már mondták egyszer-kétszer, sokszor. S mi nem teszünk mást: beletörődünk sorsunkba. Miért ezt tesszük? Mert ez a kényelmesebb? Vagy ez a logikusabb, mert a kivívott „szabadság” ezt parancsolná? Ki tudja? Ki az, aki megmondja? Kérdések áradata tör fel az emberből, mint a búvópatak vize, s gejzirként ugrik a magasba, de ez is csak forró víz, nem szunnyadó vulkán rejtett ereje.

Aki sokat élt, sokfelé élt, az megtanulta, hogy leginkább magára van utalva. Az tudja, hogy minden csak érdekből van, s messze van az a vágyálom is, hogy az állam úgymond az emberekért, a polgáraiért van, s nem ellenükben. Az megtanulta azt is, hogy az egészségét magának kell karbantartania, megtanulta a gyógyfűvek, gyógyételek titkát, s ha van esetleg még egy kiskertje is, akkor abban egészséges módon meg is termelheti a család számára az úgymond egészséges falatokat. Tanulj meg magadról gondoskodni, mert más lehetőséged nincs! Úgyis egy kis zolgaltat ott, globalizált világban élünk, s mohó vággyal (a pénz rettenetes hajhászásában) azon vagyunk, hogy pusztítsunk, pusztítsunk. (Gátakat a víznek csak akkor építgetünk, ha már nyakunkon az ár. De ezt a mondatot szimbolikusan is érthetjük, sőt úgy is kell értenünk.)

Aki sokat élt, sokfelé élt, az megtanult tanulni. Egy ponton túl már ön maga képezi magát; fáradságos munka, de biztosan megéri, ez adja a legelmélyültebb ismeretet. Ehhez társulva egy kis rásegítés jó szakembertől már eredményt is hozhat. De mi van azokkal, akik mankó, intézményes segítség nélkül nem boldogulnak? No, erre is mondhatjuk, hogy az állam... de az nem teszi, hanem kivonul, hadd ne fejtgessem, hogymiért.

Aki sokat élt, sokfelé élt, sok mindent megtanult, az tudja, hogy könyv nélkül megáll minden, mert abban van a sok évezredes tapasztalat, még akkor is, ha egymásnak ellentmondó téziseket olvashatunk. De mindez töprengésre készítet. Régen a parasztember, a jó gazda típusa, rendszerben élt. Ezt a rendszert maga építette ki, s mindig rátette a maga és környezete tapasztalatát. Ezeket be is tartotta. Aztán a mesteremberek is átvették, kialakították a maguk rendszerét, s az értékes tapasztalatokat dinasztiaiák őrizték évszázadokon át. A civilizációs robbanás, s jó néhány világméretű téveszme mindent szétzúzott. Eljutottunk a kiábrándultsághoz, de több mint 200 éven át ismertük a lehetséges hatásokat, mégsem tettünk semmit. S itt vagyunk most a 21. század kezdetén, felgyorsítva folytatunk mindent. Azt gondoljuk, hogy a féktelenre szabott konstrukciók, az ég felé törő tornyos városok világában élhetünk csak jól. Ez a boldogság, hirdetik! S tapsolnak, sokan tapsolnak!

Az angolok már egyre inkább tudják, hogy ez nincs így, és egyre jobban a csendes vidéket pártolják; de már az amerikaiak is tudják, hogy a féktelen étvágyú világereskedelmi láncok, az emberiség ellenére valók. Nem is az üzlet a nagyobb baj, hanem a tömeggyártás silánysága,

mert irtózatossá profitra hajtanak, s ebben nem számít az egészség. Nem a nagy tudású, gondolkodó ember kell (vagyis abból kevés kell), hanem tömegre van szükség, amelyik hisz az ígéretekben, amelyik elhiszi, hogy érte van minden!

Aki sokat élt, sokfelé élt, az már tudja, hogy nem így van!

Nem hisznek a politikusok a művészeknek, pedig az igazi művész már régóta tudja, érzi, hogy rossz felé halad a világ. Néhányan menekülnek ide vagy oda, mert még egy kicsitszeretnék megvalósítani az élet nyújtotta boldogságot, de ez nem lehetségessem egy madáchi falansztervilágban, sem egy orwelli képzelte, de lassan beteljesülő 21. századi képződményben. S az emberek is tudják mindent, de talán nem kellően.

Milyen világ felé haladunk? Minden tíz emberből hat nem szeret fogalmazni, még egy levelet sem. Minden három emberből kettő éveken keresztül nem olvas el egyetlen könyvet sem. Minden 100 emberből 60 nem ért meg egy bonyolultabb szöveget.

Gaugain, amikor – mint tőzsdeügynök – rájött, hogy milyen világba született, otthagyt mindent, s festő lett, elmenekült Tahiti szigetére. Megtalálta a boldogságot... De nem lesz mindenkiéből Gaugain. Életében képet alig adott el, halála után milliőkat érnek munkái.

Aki sokat élt, az most boldogtalan egy kicsit... vagy inkább az!

Igen, boldogtalan, mert azt gondoltam, hogy Magyarország büszke és sikeres ország.

Én most boldogtalan vagyok, mert mintha... már sok mindent egyszer már megéltem volna. Nekem akkor is azt mondták...

K. FÜLÖP BÉLA

Nyári csendeshetek leánygyülekezeti résztvevőkkel

Tavalyhoz hasonlóan idén is Lucfalván volt az egyik csendeshét, az evangélikus gyülekezetben rendezték meg, 80 résztvevővel. Erre a hétre szentetornyai, rákóczi-telepi és kardoskúti leánygyülekezeteink gyermekei mentek. Az ifjak Illés próféta életének eseményeivel és egy indiai gyermek keresztyén hitre jutásának történetével ismerkedhettek meg. Az alföldi gyerekek számára igazi felüdülés volt az ottani hegyes-völgyes táj. Reménységünk szerint ez a hét is a gyermekek hitbéli épülésére szolgált.

Telekgerendásra két autónyi cigány és magyar gyermekkel juthattunk el. Az ország három részéből összegyűlt gyereksereg nagyon jól érezte magát. A tábor fő célja volt, hogy az egész embert megszólítsa. Ne csupán a lelket, hanem a szellemet és a testet is. Isten ugyanis azt akarja, hogy egész életünk megváltozzon, s neki tetszően éljük életünket. Meg kell látni mindannyiunknak, mi az, amiért hálát kell adnunk, és mi az, amiben változnunk kell. A hét témája a víz volt, amely életet, pusztít és tisztít. A héten ellátogattunk a békéscsabai evangélikus gyülekezetbe, a csabai strandra és a gyulai várat is megtekintettük.

A csendeshetekre való részvételt – egy sajnálatos baleset után – az tette lehetővé, hogy többen önzetlenül sofóri szolgálatot vállaltak a gyülekezetből. Az anyagi háttérrel az Evangélikus Missziói Központ biztosította. Az egyház épülésében e hetek bizonyára kis lelki tégladarabot képviselnek, de talán nem jelentéktelenek.

LACZKI JÁNOS

Óvodába hívogató

Szeretettel tájékoztatjuk a kedves érdeklődőket evangélikus óvodánk tanévindító terveiről.

Mint minden nyáron, az idén is igyekeztünk előkészíteni a szeptemberi évkezdésre óvodánk minden helyiségét, és természetesen az udvarát is, hogy megújulva, tiszta, esztétikus környezettel várjuk a kicsiket és a nagyobbakat a csoportokba.

Már a nyár elején megterveztük azokat a tevékenységeket, amelyekkel gazdagítani szeretnénk gyermekeink mindennapjait, hiszen nagyon fontos számunkra, hogy a hozzánk járó gyermekek testben, lélekben, értelemben gazdagodva nevelődjenek, képességeik életkoruknak, adottságaiknak megfelelően fejlődjenek.

Továbbra is kiemelt, elsődleges feladatunk a keresztyén nevelés, a hitre nyitottság megalapozása.

Ugyanakkor célunk, hogy nyelvi tagozatos evangélikus iskolánk munkáját segítve az idegen nyelvvél való ismerkedésre is minél több lehetőséget adjunk.

A gyermekek harmonikus mozgásának kialakítását, a kezdődő tartáshibákat szeretnénk a mozgásos foglalkozások gyakori beiktatásával elősegíteni.

Fontos számunkra, hogy a zenei képességek kibontakoztatása céljából különleges hangszerekkel való ismerkedésre is lehetőséget biztosítsunk óvodánkban.

A magyar néphagyomány őrzése, a gyermekdalokkal, népi gyermekjátékokkal való ismerkedés erősíti gyermekeink nemzet tudatát.

Szeretnénk azt is, hogy a kicsik kezűgyessége, kreativitása, alkotókészsége is teret kapjon a mindennapokban, követve tehetséges óvónőink példáját.

Sajnos egy-egy gyermek esetében nagyon gyakran találkozunk magatartászavarral, fejlődésbeli lemaradással, ezért módot adunk arra, hogy különböző fejlesztőfoglalkozásokon vegyenek részt a hozzánk járó, s ilyen problémával küzdő óvodások.

Minden csoport – a helyi programra építve – azt a tevékenységet vállalta fel pluszként, amelyhez az ott dolgozó óvodapedagógusoknak képesítése, tehetsége van.

Szeretnénk megőrizni óvodánk jó hírét, szeretnénk, ha a hozzánk járó gyermekek és szüleik továbbra is éreznék, hogy egy befogadó, egymást segítő kö-

TALENTUMOK

Hírek iskolánk életéből

Ebben az évben is munkával telt a nyári szünet iskolánkban. A tetőtér építését 8 évvel ezelőtt nem a kellő odafigyeléssel végezték, ezért hamarosan nagyon sok probléma jelentkezett, rendszeres volt a beázás. Most került sor a tető hibáinak javítására, emellett pedig a szigetelést is megoldották, remélhetőleg nemcsak a téli hidegtől, de a nyári hőségtől is megvédi az ott tanuló diákokat.

- A korszerű testneveléshez nélkülözhetetlen sportudvar kialakítása már régi vágya volt tanárnak és diáknak egyaránt. Kovács Viktor testnevelő tanár áldozta arra szünieje nagy részét, hogy elkészüljön a salakos futópálya. Iskolánk udvara így egy újabb szép területtel gazdagodott: a kicsik fajátékokkal felszerelt játszóudvara és a díszburkolattal ellátott felső udvar után a sportpálya és környéke is rendezett színfoltja lett az intézmény környezetének.

- A HEFOP 3.1.3 pályázaton eredményesen szerepeltünk, ennek köszönhetően új iskolabútorokkal és informatikai eszközökkel gyarapodott iskolánk. A pályázat „A jó tanár is holtig tanul” címet viseli, ennek jegyében a nyár végétől 7 pedagógus ismerkedik az infotechnikai eszközök biztosította korszerű pedagógiai módszerekkel, majd tapasztalataikat az

iskola többi nevelőjével is megosztják. A legfontosabb, hogy a tanárok a projekt segítségével felkészülhessenek a kompetenciaközpontú oktatásra, illetve digitális tananyag fejlesztésére.

- A hagyományokat követve ebben a tanévben is csendesnapra kezdődött a pedagógusok szolgálata iskolánkban. Ezt az alkalmat Győri Péter Benjámint vezette, aki magával hozta feleségét – aki korábban az iskolában tanított – és kislányát is. Éneklés és imádság vezette be a délelőttöt, majd játékos „tanulás” kezdődött, így készülhettek a tanárok – lelki felszereléssel is – az előttük álló tanévre. A csendesnap adott segítséget a tanév igéjének kiválasztásához: „*Ti vagytok a föld sója.*” [Mt 5,13]

- A tervezettnél megfelelően a 2006/2007-es tanévben két új, elsős általános iskolai osztályt indítunk Siposné Szabó Ildikó és Zsótér Nikolett tanítók vezetésével. A 9. évfolyamon egy új, négyévfolyamos gimnáziumi osztály kezd meg működését (a már meglévő hatosztályos gimnáziumi osztállyal párhuzamosan). A két 9. évfolyamos osztály szeptember 2-án egy „összerázó délelőtt” keretében ismerkedett egymással és az iskola szokásaival.

MEGHÍVÓ

50 éve történt, de felejtani nem szabad!

1956-ra emlékezni kell! 2006. október 22-én, vasárnap 17 órai kezdettel diákok előadása teszi színvonalasabbá az 1956-os megemlékezést, ezért mindenkit szeretettel és tisztelettel hívunk egyházközségi alkalmunkra. Mint az összefoglaló műsorvázlatban is olvasható, itt is kiemeljük, hogy a diákok szolgálata után Koszorusz Oszkár helytörténész tart előadást 1956 orosházi áldozatairól és eseményeiről. Befejezésül bűnbánati imádságban borulunk le a élő Isten színe előtt, hogy irgalmazzon haldokló magyar hazánkunk, és adjon nekünk lelki, szellemi feltámadást. Mindenkit hívunk és várunk erre az ünnepi megemlékezésre, mert 1956 már 50 éve történt, de felejtani nem szabad! Emlékezni kell!

RJ

zösségben vannak, hogy a gyülekezettel már meglévő vagy alakuló kapcsolat számunkra azt is jelenti, hogy egyben a keresztyének nagy családjához is tartoznak.

Természetesen tevékenységeinken csak akkor lesz igazán áldás, ha az év igé-

jébe kapaszkodva valljuk mindannyian, amit az Úr nekünk is mond: „*Nem maradok el tőled, nem hagylak el.*” [Józs 1,5c]

RÉVÉSNÉ TÓTH ERZSÉBET
óvodavezető

Augusztus 20. drámája

Iszonyú időzítés volt

Talán lesz annyi jóézés és ízlés olyan illetékesekben, akik a tűzijáték lehetőségével – anyagi okok miatt – rendelkeznek, hogy most egy ideig nem élnek ezzel a népvakító, sokakszámára teljesen felesleges állatványossággal. Még egyszerű kisvárosi tüzeskedés is sokba kerül, nemhogy egy nagyvárosi, s egyszerű begondolni abba, hogy rohamosan elszegényedő világunkban érdemesebb lenne az erre a cirkuszi látványra fordított pénzt kopott ruhájú, lyukas cipőjű, roszszul táplált gyermekek javára elkölteni. Egy jóléti társadalom megengedheti magának a római értelemben vett „cirkuszi játékokat”, bár a híres jelszó úgy hangzott, hogy „kenyeret és cirkuszi játékokat”.

Am azt is szükséges megemlítenünk, hogy rettenetes figyelmeztetést kaptunk – egész Magyarország – 2006. augusztus 20-án este. Van abban valami lélegzetelállító, hogy a szörnyű vihar éppen ott és éppen akkor történt, ahol és amikor – henegeő és mellverő beharangozó hangvétele szerint – „minden idők legnagyobb és leglátványosabb tűzijátéka” történt volna. A vihar szinte méterre és percre pontosan csapott le, hogy kifordított módon igazolja a korábbi henegeést, hogy „ez most olyan tűzijáték lesz, amilyen még nem volt”. Nos, ez bekövetkezett. Ilyen még nem volt! S jó lenne, ha többé nem is lenne! Mert nagyon sajnáljuk azokat, akik megsérültek, akár testileg, akár lelkileg, és különösen is együtt érzünk az ismeretlen gyászolókkal, akik hozzátartozóikat vesztették el a vihar és a káosz miatt.

Az azonban kétségtelen, hogy itt is igaz a bibliai bölcsesség: akinek van (lelki értelemben is) füle a hallásra, az hallja meg, hogy itt egy kemény figyelmeztetést kaptunk. S ugyanígy, akinek van szeme a látásra, az látja meg, hogy kemény üzenetet kaptunk.

Valami nagyon elromlott hazánkban. Nemcsak a gazdasági étellel van baj. Sőt, évekként ezelőtt is az volt a benyomásom, hogy a gazdasági helyzet a kisebb baj. S ezt a benyomást csak megerősítette egy német médiaszereplő, közíró, Peter Hahne, aki „Schluss mit lustig” címmel és „Ende der Spaßgesellschaft” alcímmel drámai erejű könyvet írt Európa erkölcsi krízisééről, erkölcsi válságáról. Általa részletesen leírt társadalmi eseményekkel, történésekkel illusztrálja a német SPD (baloldali német párt) iszlámszakértője, hogy minden bajunk arra vezethető

vissza, hogy elvesztettük a lelki tájékozódásunkat, és érték nélküli társadalomban élünk, ahol csak egyetlen célunk van: hogyan lehet jobban mulatni, szórakozni, balhézni, inni, drogozni. S a könyv szerzője felkiált a címben: ennek a léha, üres mulatozásnak véget kell vetni, mert sokkal komolyabb vállalkozás az élet, hogy pusztán csak elszórakozzuk, és felelőtlen magatartásunkkal, kapzsiságunkkal vesztélybe sodorjuk a glóbusz természetes létét is.

Az augusztus 20-ai vihar figyelmeztethetne bennünket arra, hogy kifelejtettünk valamit az egész ünnepi ügyből, hogy ezen a napon elsősorban arra kellene tiszteletet adva és méltóságteljesen emlékezni, hogy volt egyszer egy királyunk – valóban történelmi léptékű államfőnk –, aki felismerte, hogy a vallás, a hit, a keresztyénség nélkül felbomlik és elvész a nemzet! Allamalapítás történeti szakrális (szent) eszközök segítségével. Ezen a napon – előtte és utána is – elsősorban Szent István szándékát, törvényeit kellene megtisztelnunk figyelmünkkel, mert jobban járnánk annak szellemiségével, mint a léha és üres szórakozással, időt agyonütő mulatozással, cirkuszos tűzijátékkal.

Vagy tényleg azt akarják itt egyesek, hogy fogyjon, vesszen a nemzet? Tényleg igaz lenne az olykor zavaros forrásokból hallható állítólagos kijelentés az „elég az 5-6 millió magyar” a Kárpát-medencében?

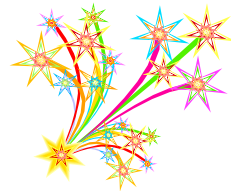
Továbbá azt is jó lenne észbe és lélekbe vésni, hogy augusztus 20-a nem „a kenyér ünnepe”! Ez csak olyan semmilyen mellébeszélés, figyelemelterelés a valóban fontos és szent dolgokról! Ezt még bolsevik ideológusok akkor találták ki, amikor Szent István ünnepének igazi tartalmát akarták a nemzet fejéből kiszorítani, és egy ilyen tetszetősnek látszó ötlettel hozakodtak elő, hogy ünnepeljük a kenyeret. Ugyanolyan lelki ficam és szellemi perverzión ez, mint a fenyőfa ünnepe vagy a télapó üres frázisa. A télapónak Szent Miklóst kellett volna kiszorítania, a fenyőfának Krisztust.

A keresztyén ember nagyon tiszteli a kenyeret! Ezt tanította nekünk az Úr Jézus a Miatyánkban! Természetesen a kenyérnek is megvan a maga ünnepe, méghozzá „aratási hálaadásnak” vagy „aratási hálaadó ünnepségnek” nevezzük, és általában az őszi kezdetén vagy közepén – a legkülönbözőbb betakarítások után – van

meg az alkalma. Sok helyen, ahol még istenfélelemben élnek emberek (így láttuk a svájci testvérgyülekezetünkben, Erlinsbachban is). Ilyenkor mindenféle természetből letesznek egy csöppnyit az oltárasztalra, s hálaadó istentisztelet keretében imádságot mondanak a mindennapi kenyérért.

Augusztus 20. drámája – sőt tragédiája – figyelmeztessen bennünket, hogy Valaki figyelmeztetni akart bennünket!

RJ

Isten iránti hálával mondunk köszönetet mindazoknak, akik 2004. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az Új Reménység Alapítvány céljára ajánlották fel. Bankszámlánkra 2005. október 18-án 275 923 Ft érkezett. Ezt az összeget 2005–2006-ban használtuk fel fejlesztőjátékok és oktatási segédesszközök vásárlására.

2005. ÉVBEN

BEVÉTELEINK (1000 Ft-ban):
APEH 1%-ból: 276
Kamatbevétel: 1
Bevételek összesen: 277
Nyitó pénzeszköz: 325
Összesen: 602

KIADÁSAINK (1000 Ft-ban):
Oktatási eszközökre: 92
Fejlesztőjátékokra: 159
Tárgyi eszközökre: 117
Működési kiadásokra: 1
Bankköltségre: 18
Kiadások összesen: 387
Záró pénzeszköz: 215
Összesen: 602

Adószámunk:
18375901-1-04

Bankszámlaszámunk:
10402647-26413505

Tisztelettel: Új Reménység
Alapítvány Kuratóriuma

Mit is ígértetek? Hol is tartunk?

Döbbenet, ami a 2006-os parlamenti választási kampányban történt, s amiről most utólag, alig pár hónappal később kiderült, hogy szemenszedett hazugság volt az egész, és csak azt a célt szolgálta, hogy a korábban puccsal megszerzett hatalmat mindenáron, a gátlástalan hazudozás, a szó csűrése és csavarása árán is, de görcsösen meg kell tartani. S persze a hazugság mentsége mindig az, hogy vannak, akik elhiszik. A hazudozás mentsége a rövidlátó, tájékozatlan, semmit sem értő média megvakította hiszékenység.

Újra és újra mutatja egyik-másik tévécsatorna a miniszterelnök-jelöltek tavaszi vitáját, amikor az egyik (baloldali) jelölt mesterséges felháborodással nekirontott a másik (jobboldali) jelöltnek, hogy miért állít olyasmit, ami nem igaz, mint pl. a vizitdíj – betegadó – bevezetése. S ez az „egyik” követelte a „másiktól”, hogy ha úriember, akkor vonja vissza ezt az állítását, mert – úgymond – hazugsággal nem illendő választást nyerni. Döbbenet nézhetjük a hajdani jelenetet most, amikor kiderült, ki is hazudott, s még nem is tudjuk igazán, hogy mekkorát. Tandíj bevezetése, gyógyszerár, gáz-és áramdíj, valamint áfakulcs emelése, s persze minden drágulása stb. Vagy éppen most hangzott el magát felelősnek tartó, magas fizetésű főhivatalnok szájából, hogy kis hazánkban sok a gyermekkórház. Más, szintén magas beosztású főhivatalnokok szerint sok

a vasútvonal, a posta, a patika, az iskola... Ma már nem a gazdaság dübörög.

Mértékadó és neves közgazdászok szerint az adó- és járulékemelés nem vezet sehova, csak tovább növekszik majd a munkanélküliek száma. Ha egy minimálbéren tartott dolgozó után duplára emelt tb-járulékot kell fizetni, akkor – így mondja a kis és közepes vállalkozók leg többje – képtelen lesz tovább alkalmazni a jelenlegi létszámot, alkalmazottainak egy részét el kell bocsátania, akik így utcára kerülnek, fizetés nélkül. A munkanélküli segély pedig egy idő után megszűnik.

Dramai igazságot mondott ki valaki: az, aki elhibázott gazdasági filozófiájával a gazdasági válságot okozza, az képtelen az a válságot kezelni és megoldása sincs rá.

Elterjedt és terjesztett kijelentés, hogy nincs más alternatíva, megoldás. Utcán hangoztatta valaki, hogy a másik oldal is csak fokozni tudná a terheket. Csakhogy éppen ez nem felel meg a valóságnak, mert itt radikális gazdaságfilozófiai felfogások állnak szemben egymással.

Hol is tartunk? Ott, hogy most már nagyon jó lenne a lejtőn megállni, és visszacsírjuk az 1998–2002-es esztendőkre érezhető gazdasági javulását. Akkor még a volt szocialista országok között az európai élmezőnyben voltunk, ma a sor végén kullogunk. Akkor még egy neves baloldali politikus, majd később puccsal megbuktatott miniszterelnök is azt állította, hogy

olyan a gazdasági kiindulópont (2002-ben), hogy 4–6 év múlva bevezethető az euró. Már 10 évesnek látszik ez a távlat.

S a média hírek demonstrálni szándékozó embercsoportok hosszú sorát emlegetik nekünk. Diákok a tandíj ellen, szakszervezetek (együtt is, külön is) tűzoltók, s felsorolni sem lehet, annyian akarnak demonstrálni a következő hetekben és hónapokban.

Különösen érdekes kezdeményezés Kerényi Imre akciója, a „séta”. Szombatonként semmi más nem történik, csak sok százan, sok ezren sétálnak egyik térről a másikra: némán, csendben, legfeljebb ébresztőórakkal a kezükben. Ez nem tüntetés, csak séta. Szeptember 2-án volt az első ilyen. Az MTV székháza előtt egy tizenéves kislány a tömeg tapsa közben tette le az ébresztőórát. Ébresztő...

Voltak hangzatos (utólag tudjuk) hazug ígéretek. Most itt tartunk: vannak demonstrálók, tüntetők, sétával tüntetők, és van egy hatalmas, apátiába, szellemi-lelki halálba süllyesztett, médiakanálisok által elkábított, bebetett massa, egy arc-talan, Tesco-rabszolga-tömeg, amelyik lemond gyermeke tandíjának fizetéséről, mert nem futja, és átmeneti örömmel veszi meg a gyorsan romló kínai árucikket.

Isten legyen hozzánk irgalmas! Imádkozunk kell magyar hazánkért, mert haldoklik, imádkozunk kell a feltámasztásért.

RIBÁR JÁNOS

Utószó az áprilisi választásokhoz

Lassan elülnek az áprilisi választások viharai. Szeretnénk, ha vége lenne a jó ízlést sértő, kultúrátlan vitáknak. Sajnos sokszor volt lehetőségünk szégyenteljes szavakat hallani. Volt olyan – egyetemi végzettségű – ember, aki nyilvános vitában azzal vádolta meg a partnerét, hogy nem tud számolni, és hogy hazudik. Az ilyen vitastílus sértő, lekezelő, kioktató. Még gyerekként, kiskamaszként sem nagyon mondtunk ilyen szavakat.

Nem akarok bővebben foglalkozni a politikával, de keresztyén emberként szólnom kell. Van egy régi igazság: minden ember, s minden nép a maga szerencsésének a kovácsa. Szomorú, hogy voltak és vannak olyanok, akik nem mentek el szavazni. Akkor joguk sincs a zúgolódásra.

Bevallom, engem nem az izgat vagy tölt el aggodalommal, hogy majd jobban élünk-e vagy sem. Az sem, hogy a mérhetetlenül nagy államadósságot hogy fogjuk rendezni. Nekem inkább az a fájó, hogy ez a tomboló liberalizmus (szabadság) hová fog vezetni? A szabadságból szabadság lett. Tovább terjed az alkoholizmus, a drog, a dohányzás. Terjednek a félkarú játékgépek, de a durvaság és az erőszak is. Növekszik a prostitúció, s jobb sorsra érdemes leánygyermekünk és asszonyaink is az út mentén árulják a testüket.

Sok minden volt mára történelemben. Eszünkbe juthat a babilóniai, görög, római birodalmak lezülése. De akkor még inkább „csak” a felső tízezer volt ennek a lezülésnek a részese, ma pedig egy látha-

tatlan kéz úgy irányítja a társadalom egészét, hogy mindenki, vagy majdnem mindenki, belemerül ebbe a teljes erkölcsi fertőbe. Milyen kifinomodott gondolkodás érhető tetten a prostitúció kapcsán: szabad, csak fizessék meg az adót! Morális és egészségügyi következményeiről senki nem beszél.

Olvastam, hogy Hollandiában pedofília (gyerekek kárára történő szexuális visszaéléssel vádolt) pártot alapítottak. S a párt célja legalizálni, törvényesíteni a gyerekek prostitúcióját. Ez a párt – állítólag – követeli a 12 éves gyerekek választási jogát.

Szomorú megfigyelés és tény, hogy sokfelé gyerekek gyerekeket terrorizálnak. Az erősebbek elveszik a kisebbek pénzét, sőt lopásra kényszerítik őket,

Az emberiség eredetének bibliai és biológiai vonatkozása

Az ateisták veszte, hogy nincs kihez imádkozniuk.

Aminap levelet kaptam egy volt osztálytársamtól, melyben ezt írja: „Olvastam az újságban, hogy Szegeden a Fő fasoron egy új templom épül. Szerintem azt a pénzt a szegedi gátak rendbetételére kellett volna fordítani. Van elég templom Szegeden ezen kívül is... Gondolom jelentős állami támogatással és nem a hívők adományából épül.”

Felháborodtam ezen íráson, hogy az én volt osztálytársam, akivel együtt hallgattuk Gyurán György hitoktató lelkész tanítását és együtt konfirmáltunk Horémsz Pál nagytiszteletű úrnál 1937. május 9-én, az ősi templomunkban, ilyen, az egyháztól, a vallástól elrugaszkodott legyen, mondhatnám ateista. Azonnal megválaszoltam:

„Kedves Dezső! Tévedsz! Ugyanis az újszegedi Fő fasoron épülő templom két egymás mellett lévő nagy háznak egyházi célú adományából épül. Először csak az egyik házat alakították át imaházzá, majd amikor ez a hívek gyarapodásával már kicsinek bizonyult, a két házat lebontották, s az építőanyagot nem herdálták el, hanem annak felhasználásával és a hívek adományából kezdték el építeni, még jóval az idejéig árvíz előtt, amikor még

a gátak épek voltak. Tehát nem a gátaktól vonták el a pénzt. Íme, nem is az állam építteti, hanem adományokból készül!”

A fentiek készítették arra, hogy az ateistákkal szemben, akik mesének tartják a Bibliában leírtakat, megpróbáljam azt megcáfolni. Most csak arról írok, hogy a Bibliában leírt ősapa és őszanya, Ádám és Éva léte mennyire állja meg tudományosan is a helyét.

Mózes I. könyvének 27. versében ezt olvashatjuk: „Teremté tehát Isten az embert az ő képére... férfiúvá és asszonnyá teremté őket.” Tehát Ádámnak és Évának, két őszünknek utódai a mai emberek. Ennek alátámasztására a biológia legújabb tudományos vizsgálatának, a génkutatásnak eredményét hívom segítségül.

Mi is az a gén? A gén a sejtekben lévő átörökítő anyagnak, a DNS-nek (deoxiribonukleinsav, a kromoszóma) egy kis része, amelytől függ például a szem, a haj, a bőr színe és a test minden tulajdonsága.

Az anyától az úgynevezett mitokondriális DNS (mtDNS) kerül érintetlenül a gyermekbe, az apától pedig az Y-kromoszóma öröklődik át, szinte változatlan formában a fiaikba.

Az 1980-as évek közepén – a világ különböző tájain élő egyének génjeinek összehasonlításával – határozták meg az ember őshazájának, az Édenkertnek a helyét. A tudósok számításai szerint az összes ma élő ember egyetlen őszasszony, egy „mitokondriális Éva” rokona, aki úgy 150 ezer éve élt Afrikában.

A mitokondriális Éva után a kutatók ráleltek az „Y-kromoszóma Ádámfiára” is, szintén egy afrikaira, aki mindannyiunk ősapja lehetett. Az emberi DNS mind behatóbb vizsgálata azóta újra meg újra beigazolta őstörténetünk e legkorábbi fejezetét: a Föld valamennyi lakója – legyen bármilyen testalkatú vagy bőrszínű – egyetlen afrikai vadászó-gyűjtögető csoportra vezetheti vissza az eredetét.

A legrégebbi DNS-markerek, a dél-afrikai szanok, a közép-afrikai biaka pigmeusok és egyes kelet-afrikai törzsek körében fordulnak elő. Ráadásul az egymástól távol élő szanok és a kelet-afrikai törzs tagjai sajátos csettintő hangokkal kommunikálnak, Így talán épp ezek az egymástól távol szakadt népek árulkodnak őseink egykori terjeszkedéséről az afrikai kontinensen. Csaknem bizonyos, hogy kisebb méretű „kivándorlási hullám” révén szinte a „közel múltban”, alig 50-70 ezer éve jutottak el Nyugat-Ázsiába. A „kivándorlók” Ázsiába két úton juthattak el. Az egyik a Nílus völgyén és a Sí-nai-félszigeten át vezetett a Közel-Keletre. A másik út lehetett 70 ezer évvel ezelőtt, amikor kezdődött az utolsó földi jégkorszak. Miután a víz gleccserekké fagyott, a tengerek szintje lejjebb apadt, így a Vörös-tenger alig néhány kilométer széles lehetett Afrika szarva és Arábia között. A korabeli kezdetleges vízijárművek lehetővé teheték az ezen való átkelést.

Ázsiában ez a populáció – a genetika tanulsága szerint – kettészakadt. Az egyik csoport a Közel-Keleten maradt, míg a többiek az Arab-félsziget partvonala mentén lassan (évezredek alatt) eljutottak Indiába. Az egyes nemzedékek mindig csak pár kilométerrel költöztek távolabb. Jószerével észre sem lehet venni ezt az időben lassú, mégis eredményes vándorlást.

Évezredek alatt a vándorok – 50 ezer évvel ezelőtt – végül eljutottak Délkelet-Ausztráliába. Így a Lake Mungo-i síratlari rétegekben az újabb emberi leletek mintegy 50 ezer évesek is lehetnek. Bár a jégkorszak után a megemelkedő tenger mindent eltüntetett, de a genetikai nyomok megmaradtak. Ugyanis minden ausztráliai bennszülöttnél fellelhető az ősi mitokondriális leszármazási vonal.

A Közel-Keleten rekedtek ágai mintegy 40 ezer évvel ezelőtt „behatoltak” Európába is. Ők alkotják együttesen az eurázsiaiakat. Nagyjából akkor, amikor a mai ember benyomult Európába, a Közel-Keleten időző csoport másik része Közép-Ázsia felé terjeszkedett.

Az amerikai indiánok ősei is ázsiai eredetűek voltak, akik a jégkorszak után Szibériából Alaszkába – a két kontinens között kialakult földnyelv partjai mentén – jutottak át Amerika földjére. A ma élő indiánok DNS-e legtöbbször Ázsiához köti őket, de megjelent egy újabb marker is.

A mellékelt ábrán (21. oldal) az egyes földrészek lakóinak Y kromoszómájának mintázata (marker, összetétel) tartalmazza az „ősapát” mintázatát, amely minden Afrikán kívülélőnél egy újabb markerrel, az M 168-cal bővült. Az eurázsiaiaké (európai és ázsiai) tovább bővült az M 9-cel, míg az indiánoké még az M 3 markerrel is bővült. Az egyes embertípusok (mutációk) létrejöttéhez több ezer évre volt szükség.

☞ hogy a szülőktől – vagy ahonnan tudnak – lopjanak. S ha még ki is derül, a tettnek ellenszere nincs, mert a tettes is kiskorú. S egyre-másra hallani, hogy joggá legyen az egy neműek házassága. S mindez, amit leírtam, csak a felszín.

Tisztelt Olvasó! Az elmúlt hónapokban sokszor hallottam a gazdasági problémákról, de vajmi keveset beszélünk az erkölcsi romlásról. Pedig az örök erkölcsi törvények nem rúghatók fel súlyos következmények nélkül. Ha mégis megtörténik, akkor az emberi élet nem emberi lesz. Ezen az úton soha nem lesz boldog életünk. Ez a teljes valóság. A meggazdagodás önmagában nem adja a boldogságot. Talán egy költő szavai ezek: „csak a szerénynek vágya nem hoz kint...”

A szerénység és a szeretet – ezek lehetnének a mi boldogító törvényeink. Ez legyen az életünk célja, mert szeretet nélkül semmik vagyunk.

CZIKORA LAJOS

Akinek van füle a hallásra

Több mint két könyv a sok között

Rettenetes témával foglalkozó, döbbenetes könyv jelent meg az idén, 2006-ban a Kairosz Kiadónál. Szerzőjét egy villanásig valamelyik tévécsatorna képernyőjén láttam, és könyvről akkor hallottam. Rögtön keresni kezdtem helyi, szegedi, fővárosi, és egyéb könyvesboltokban – a válasz szinte mindenhol az volt, hogy nem is hallottak róla, sőt a számítógépes nyilvántartásban sem szerepelt a könyv, sehol nem tudták megmondani a kiadó nevét sem. Végül interneten néztem utána, az egyik keresőbe beírtam Dr. Bene Éva nevét, és ott találtam rá a könyvére, illetve a kiadóra, így rendelhettem meg.

Megdől az életfa – Indirekt népirtás

Kairosz Kiadó, 2006

Dr. Bene Éva orvos, sőt az orvostudományok kandidátusa. Megszóltalt egy hívő és nemzetét szerető tudós orvos.

Fekete Gyula ismert magyar író ezeket a keserű szavakra ragadtatja magát (okkal) a Demokrata folyóirat egyik számában a könyvre adott reflexiójában: „Bene Éva ezzel a könyvvel a határtalan fájdalmat írta ki magából. A reménytelen. Ez a nép ellenállhatatlanul sodródik a végpusztulás felé, minthogy magama-

gát pusztítja, miközben testvéreit megtagadja, s talán a sírásóira bízta a sorsát. Minthogy oly végzetesen elbutították, folyamatosan ismétlődő saját kárából sem hajlandó tanulni; minthogy annyi szennyet szívott magába a kommunizmus évtizedeiben – s meglehet még többet azóta –, hogy végképp elundorodott önmagától, és minden, amit ma felmérhetünk, a pusztulás felé mutat. Készen már hozzá a szemfedőnk is: 2004. december 5-én hat és fél millió szavazat. Hat és fél millió testvértagadás. Az emberi lealjasodás feneké?” A neves író döbbenetes szavai Krisztus előtt térdre kényszerítenek.

Védd magad! – Amit egészségről és betegségről mindenkinek...

Kairosz Kiadó, 2004

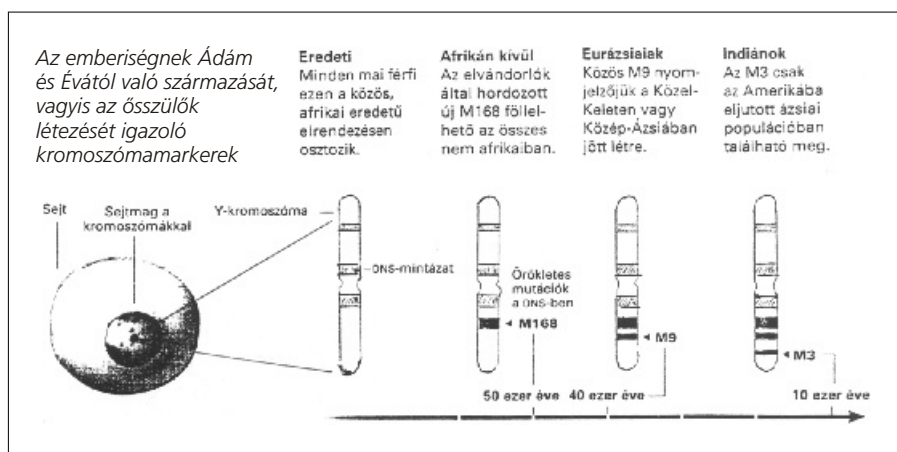
Az m1 2006. március 7-ei „Napi Mozai” adásában bemutatta Bene Éva „Védd magad” című művét, és a tudós szerző többek között azt fejtegette az adásban, hogy megfordítandó a görögök híres jelszava (ép testben ép lélek), s inkább úgy kellene ma tanítani, hogy „ép lélek nélkül nincsen ép test”, s korunk legnagyobb tragédiája az erkölcsi hanyatlás. Figyelemre méltó tétele és gondolatmenete a tudós szerzőnek, hogy

minden bűn stressz-szituációt teremt, és a halmozódó stressz (mert halmozódik a bűn = vétkezés Isten rendje ellen) okozza a betegségeinket. Végzetes menetrend: bűn – stressz – a vegetatív idegrendszer közvetítésével szervi gondok (betegség) kialakulása. A doktornő tanít bennünket a lelki békeesség fontosságára. Szerinte életünk egészségének három feltétele van: hit, bölcsesség és erény! S szó szerinti tétele, amely az m1 csatornán így hangzott el: „Isten nélkül nincs erkölcs, erkölcs nélkül nincsegség.”

Szomorú információ az is, hogy Európa 27 állama közül az egészségállapot negatív listájának az alján vagyunk (27-ből 24. hazánk, tehát vannak még nálunk is rosszabbak). S ami szintén szomorú, hogy – különösen mi, férfiak – 6-7 évvel élünk kevesebbet, mint a többi európai államban lakók.

A két könyv kiadási dátumát azért cseréltem meg, mert én is így ismerkedtem meg Bene Évával, aki nagyon fontos dolgokat mond nekünk a magyar lélek valóságáról, és ezzel egyúttal a magyar jövődőről. A következő időszakban többször visszatérünk még ezekhez a művekhez!

RJ

Tétlen néző

Egy horgász ült a tóparton, tartotta a horgászbótot és várta, hogy hal kerüljön a horogra. Egy férfi megállt a háta mögött és nézte. Hosszú hallgatás után megszóltalt:

– Nem tudok unalmasabb dolgot elképzelni a horgászásnál.

– Pedig van – felelte a horgász –, ha valaki csak nézi a horgászást.

Sokan vannak, akik a Szentháromság egy igaz Istenben való hittel tesznek úgy, mint ez az ember. Ott állnak mellette, kissé nézegetnek, és azután kritikát gyakorolnak. Nem csodálkozhatunk, ha végül így ítélkeznek: „Ez nem nekem való, nem tudok unalmasabbat elképzelni!”. Aki néző marad, az mindig rejtélyek és képtelenségek előtt fog állni, mert Isten Igéje nem elméleti igazság. Isten Igéjét csak úgy lehet megérteni, ha az ember azt a gyakorlatban cselekszi is.

Íme, genetikai bizonyíték az emberiségnek az édenkerti Ádámra és Évára, az ősszülőkre való visszavezetésre. A kutatás még nincsen lezárva, tovább folyik. Tehát nem mese a Bibliában található genezis, amit 5 ezer évvel ezelőtt írtak le, ezt tudományosan is sikerült alátámasztani. Meg kell jegyezni, hogy a genetikai változásokhoz és a vándorlásokhoz több ezer, netán több tízezer év volt szükséges.

Arany János után mondhatjuk, a geneziszre, hogy „Nem meseez, gyermek!”

Egy kromoszóma a múltról szól

A genetikai mutációk nyomjelzőként használhatók a múlt földerítésében. Az Afrikából elterjedt legrégebbi ismert mutáció az M 168 jelű, amely mintegy 50 ezer éve keletkezett.

Dr. KISS A. SÁNDOR

Mi történt pünkösöd óta?

Legutóbbi lapszámunk pünkösdre jelent meg, és következett az ünneptelennek mondott időszak, a nyár:

- *2006. június 4-én volt pünkösdvasárnapja*, amely egyben áldozati vasárnap volt az orgonánk érdekében: Istennek hála, és a gyülekezet sok-sok tagjának köszönet, hogy mintegy 1,2 millió forint lett eddig a gyűjtés eredménye.

- *Június 5-én, pünkösdhétfőn* volt templomunkban az óvodai évzáró. Egyesek végleg elköszöntek az óvodától, s iskola felé vették útjukat, mások még maradnak, de majd őket is várjuk iskolánkba.

- *Június 10-én, szombaton* volt az új egyházi választások után az egyházmegyei közgyűlés templomunk Győry-termében. Ekkor alakult meg a gyülekezeti küldöttekből az egyházmegyei közgyűlés. Az esperes és az egyházmegyei felügyelő választása korábban megtörtént.

- *Június 17-én, szombaton* volt a 8. osztályosaink ballagása. Közülük többen is tovább maradtak nálunk gimnazistaként (8+4 osztály), mások pedig máshol készülnek az élethez.

- *Június 18-án, vasárnap* tanérvázáró istentiszteletre és ünnepélyre került sor, majd jött a nyár. Bár a gimnazistáknak ez előtt még meg kellett küzdeniük az érettségizés feladatával, s a továbbtanulás kihívásaival.

- *Június 26. és 30. között* volt gyülekezeti gyermekhét iskolában, ahogyan nap együtt lehettek a gyermekek, akiknek színes alkalmakat találtak ki a szervezők.

- *Július 1-jén, szombaton* pedig családi napra került sor, szintén az iskolában, ugyancsak nagyon szép részvétellel.

- *Szeptember 3-án, vasárnap* tanérvnyitó istentiszteletre és ünnepélyre került sor.

- *Szeptember 16-án, szombaton* iktattuk be szolgálatába a Déli Egyházkerület új felügyelőjét, Radosné Lengyel Annát. Korábban Szemerei Zoltán látta el ezt a szolgálatot, de egészségi okok miatt nem vállalta újra a 6 esztendő ciklust. Lengyel Anna közismert a Kossuth Rádió nemrég sugárzott „Egy csepp emberség” című műsora és egyéb egyházi és riportműsor révén. Isten áldása legyen a kerületi felügyelőasszony szolgálatán. RJ

Csángóföldön is jártunk

2006 nyarán a Békás-szorosnál – túl a Kárpátokon – jutottunk át busszal (mintegy 40 fő) a romániai Bákó megyébe, és fel a hegyekbe először Pusztinába, majd másnap Klézsére. Célunk volt találkozni az üldözött, elnyomott csángókkal, ezzel a rejtélyes népcsoporttal, amelyik segítségét senkitől, bántást majdnem mindenkitől kap.

A hivatalos román ideológia szerint – és ezt átvette a római katolikus egyház is – csángók pedig nincsenek, csak elmagyarosított románok. Mert túl a Kárpátokon, ott Bákó megyében igen sok olyan emberrel találkoztunk, akik magyarul beszéltek. Igaz, kicsit más volt az a magyar nyelv, mint a mienk, de minden nehézség nélkül megértettük egymást. Megismerkedtünk a csángóügy néhány áldott lelkű harcosával, így Pusztinában Nyisztor Ilnával (csángó népdalok művésze) és Nyisztor Tinkával, Klézsén Duma István Andrással (csángó költő, a csángó mitológia kutatója), valamint Szabófalván Perka Mihállyal (történész). S persze az említett falvakban a vendéglátóinkkal. Egészen közelről szerezhettünk benyomásokat a csángó sorsáról. A Moldvában élő

csángók katolikusok, de tilos nekik magyar nyelvű misét hallgatniuk, illetve a papok csak románul misézhetnek, még akkor is, ha tudnak csángóul. A román nemzetiségi politika nem hasonlít a hazaira (ittthon megyei szinten szerezhettek erről benyomásokat), de a magyar állam sem törekszik a csángók megsegítésére. Utoljára a Fidesz-kormány tett kísérletet a csángóügy felkarolására, de a folytatás már nem adatott meg nekik. Így maradnak az ilyen, a mienkhez hasonló civilkezdeményezések, miszerint csángóügyet támogató turistaként látogattuk meg őket, hogy anyagi és szellemi segítségben részesíthessük az ottéleket.

A Moldvában élő csángók tehát katolikusok, de Brassó környékén – sokan tudják – evangélikus csángók is élnek, s nem lenne haszontalan, de bizonyára Istennek is tetsző, ha mi pedig az evangélikus csángók felé fordulnánk hitből fakadó szeretettel. Egy egészen biztos: az istenhit dolgaiban nagyon sokat kapnánk tőlük!

Hazafelé otthon voltunk a Székelyföldön is!

RIBÁR JÁNOS

Erdélyországban van az én hazám

Az elmúlt hetekben Isten segítségével, családom biztatására eljutottunk a mesés Erdélyországba. Aki járt ott, tudja, milyen csodálatos tájakat lehet látni. Megcsodáltuk Isten teremtő bölcsességét. S az ember alkotását is: a székelykapukat. Megható volt, ahogy a székely ember fogadta a messziről jött testvéreit. Elfelejtve nem, de megbocsátva a 2004. december 5-ei gyászos népszavazást. Láttunk ilyen feliratot is székelykapun: „Kedves magyarországi testvéreink, mi szeretünk titeket. Tárt karokkal várunk benneteket 2004. december 5-e ellenére is.” Ezeknek az embereknek a szívében él a legalapvetőbb keresztyéni tanítás a megbocsátó szeretetről.

Egy napig tartó buszút után érkezettünk meg a Hargita megye szívében fekvő, 6 ezer lakosú Zetelakára, ahol tájjellegű erdei gyümölcsökből készült italokkal, székely kaláccsal, jó szóval fogadtak bennünket. S a székely ruhába öltözött fiatalok szépen énekelték az „Erdélyországban” című éneket. Csillagtúrás módszerrel ismerkedtünk a tájjal, az ottani emberek gondjaival, és sokat beszélgettünk vendéglátóinkkal.

Mit láttunk: fenn jártunk a Hargita-hegyen (1801 méter), láttuk a paradisi sóbányát (120 méter mély), a Gyilkos-tó képződményt, Szent Anna tavát, a csíksomlyói templomot, a csíkszeredai – Makovecz tervezte – templomot, s persze a Békás-szoros – ott mentünk a hatalmas sziklák között.

Megismerhettük a Hargita lábánál Bögöd falut és középkorú, hitében szilárd lelkészét. Több helyen láttuk a székelyföldi templomokat, egyházi épületeket. Ezek szépen rendben voltak, de a székelyföldi utakról ez már nem mondható el.

Székelyföldet látni kell, Erdélyt látni kell, és akkor értjük meg, hogy mit vesztettünk Trianonban!

Mindezt még a székely népdalok, a székely és a magyar himnusz, valamint Wass Albert verse emelte szellemi minőségű pusztá kirándulás helyett.

CSIKORA LAJOS

Konfucius, Buddha, Mohamed és Jézus Krisztus

Egy kínai ember egyszer elmesélte élete tapasztalatait a maga képes nyelvén:

Mély verembe estem, minden erőmmel igyekeztem kijutni, de nem sikerült. Arra jött Konfucius és így szólt:

– Fiam, ha hallgattál volna a tanításmora most nem lennél ebben a veremben.

– Ezt tudom! – kiáltottam, de ez most nem segít rajtam. Segíts! Akkor követem tanításodat.

Konfucius azonban – mit sem törődve velem – folytatta útját, otthagya engem a reménytelenségben.

Majd másvalaki jött és letekintett a verem mélyére. Buddha volt. Keresztbe fonta karját és azt mondta:

– Fiam, ha te is keresztbe fonod karodat, behunyod szemedet és a teljes nyugalom és alázatosság állapotába kerülsz, akkor eléred a nirvánát, az örök megsemmisülést, ahogy én is elértem. Légy közönyös minden külső körülménnyel szemben, és megtalálsz nyugalmaidat. Ezzel ő is eltűnt.

Sietős léptekkel közeledett Mohamed, lehajolt a verem szélén és lenézett:

– Ember! Ne csinálj olyan nagy lármát!

Annyi bizonyos, hogy nyomorult helyzetben vagy. Félsz? Nos, nem kell félned. Allah akarata volt, hogy ide beleessél. Ezt jól gondold meg! Ki tehet valamit Allah akarata ellen? Mondd el a hitvallást: Allah nagy és Mohamed az ő prófétája. Mormold ezt a vallástételt, amíg örökre be nem zárul a szád. Aztán halj meg! Kétszeresen fogod majd élvezni a Paradicsom gyönyörűségeit. Ezzel Mohamed is elment, de engem, nyomorult embert, nem szabadított meg.

Aztán ismét hangothallottam:

– Fiam!

Feltekintettem és megláttam Jézus arcát. Az Ember Fiáét, telve részvétellel és együttérzéssel. Egyetlen szemrehányó szó sem hagyta el az ajkát. Azonnal lejtött hozzám a verembe. Tulajdon életét adta, hogy megmentsen. Karjával átölelt, kiemelt a veremből és szilárd talajra állította lábamat. Levette beszennyeződött ruhámat, és tulajdon ruhájába öltöztetett. Azután ennem adott, végül így szólt:

– Kövess engem, és mostantól fogva vezetek. Megőrzöm lábadat az eleséstől. Ezért lettem én – fejezte be a kínai – Jézus követője.

ISMERETLEN SZERZŐ

Érdekes!?

– Érdekes, hogy egy ötezres milyen soknak tűnik, ha elviszed a gyülekezetbe, de milyen kevés, ha a Tescoba mész!

– Érdekes, hogy milyen soknak tűnik, ha egy órán át Istennek szolgálunk, de milyen rövidnek egy kilencven perces focimeccs! Vagy egy másfél órás pletyka a sarkon!

– Érdekes, hogy amikor imádkozunk, semmi sem jut eszünkbe, de ha egy barátunkkal beszélgetünk, nincs gondunk a szavakkal!

– Érdekes, hogy ha egy meccsen hosszabbítanak, a közönség lelkesedése határtalan, ha viszont egy prédikáció hosszabb egy kicsit, a legtöbben panaszkodunk!

– Érdekes, hogy néha milyen nehéz egyetlen fejezetet elolvasni a Bibliából, viszont egy bestsellert le sem tud tenni az ember!

– Érdekes, hogy az emberek a koncerteken vagy meccseken tolonganak az első sorban levő helyekért, a gyülekezetben viszont a hátsó sorban levő székekért megy a versenyfutás!

– Érdekes, hogy fenntartás nélkül elfogadjuk azt, ami az újságban áll, de megkérdőjelezzük azt, amit a Biblia mond!

– Érdekes, hogy mindenki a mennybe akar jutni, feltéve, hogy nem kell hinniük, gondolniuk, mondaniuk vagy tenniük semmit!

– Érdekes, hogy e-mailen viccek ezrei terjednek futótűzszerűen de ha az Úrról kezdünk levelet küldeni, az emberek kétszer is meggondolják, mielőtt továbbküldenék!

Érdekes?

Mosolyogsz?

Gondolkozol?

Hirdessük az Igét, és adjunk hálát az Úrnak jóságáért!

Érdekes, hogy mikor azon gondolkodsz, hogy továbbadd-e a jó hírt, az evangéliumot, hány embernek nem mondasz semmit, mert nem vagy abban biztos, hogy hisznek-e egyáltalán valamilyen!

Érdekes? Szomorú? Így maradjon?

ISMERETLEN SZERZŐ

A sziget

Volt egyszer nagyon régen egy sziget, ahol emberi érzések éltek: a Vidámság, a Bánat, a Tudás és még sok más, így a Szeretet is. Egy napon az érzések tudomására jutott, hogy a sziget süllyed. Ezért valamennyien előkészítették hajóikat és elhagyták a szigetet. Egyedül a Szeretet akart az utolsó pillanatig maradni. Mielőtt a sziget elsüllyedt, a Szeretet segítségért imádkozott. A Gazdagság egy luxushajón úszott el a Szeretet mellett. Ő megkérdezte: – Gazdagság, el tudnál vinni magaddal?

– Nem, nem tudlak! A hajómon sok aranyat, ezüstöt viszek, itt nincs már hely számodra!

Így hát megkérdezte a Szeretet a Büszkeséget, aki egy csodaszép hajóval közeledett: – Büszkeség, kérlek! El tudnál engem is vinni?

– Nem, Szeretet, nem tudlak elvinni – válaszolt a Büszkeség – itt minden tökéletes, és Te esetleg árthatnál a hajómnak!

A Szeretet megkérdezte a Bánatot is, aki éppen előtte hajózott el: – Bánat, kérlek, vigyél el magaddal!

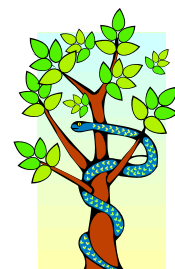
– Ó, Szeretet! – mondta a Bánat. – Én olyan szomorú vagyok, de egyedül kell maradnom a hajómon!

A Vidámság is elhúzott a Szeretet mellett, de olyan elégedett és boldog volt, hogy meg se hallotta a szeretet kérését. Hirtelen megszólalt egy hang: – Gyere, Szeretet, én elviszlek téged! Aki megszólalt, egy öregember volt. Szeretet olyan hálás volt és olyan boldog, hogy elfelejtette megkérdezni az öreg nevét. Amikor partot értek, az öreg elment. A Szeretet úgy érezte, sokkal tartozik neki, ezért megkérdezte a Tudást: – Tudás, meg tudod mondani, ki segített nekem?

– Az Idő volt – mondta a Tudás.

– Az Idő? – kérdezte a Szeretet. Miért segített rajtam az Idő? – A Tudás így válaszolt:

– Mert csak az Idő érti meg, hogy milyen fontos az életben a Szeretet!

NÉPEGYHÁZI HÍREK

Összeállította: Pleskó Józsefné

KERESZTELÉSEK (3 éven aluli gyermekek)

Nagy Norbert és Tihanyi Boglárka fia:
NORMAN 2006. május 28.
Botos Attila és Csizmadia Erika leánya:
LILIÁNA 2006. június 5.
Olasz Gábor és Kovács Erika fia:
ÁDÁM 2006. június 10.
Kiss Ákos és Vetési Ildikó fia:
TIBOR 2006. június 18.
Cinkóczi Zoltán és Korcsok Judit fia:
BALÁZS 2006. június 24.
Ravasz Mihály József és Horváth Marianna leánya:
KLAUDIA KINGA 2006. július 2.
Hajdú Zoltán és Horváth Erika leánya:
VIOLA 2006. július 23.
Nagy Levente és Mészáros Tünde leánya:
BOGLÁRKA EMMA 2006. augusztus 6.
Csepelényi Csaba János és Csepregi Gabriella fia:
LEVENTE 2006. július 23.
Horváth Tamás és Vass Ildikó leánya:
ESZTER 2006. augusztus 12.
Várdai Lajos és Litauszki Erika leánya:
KRISZTINA LAURA 2006. augusztus 13.
Kutasi Mátyás és Paulcsula Andrea leánya:
ZSANETT FANNI 2006. augusztus 13.
Janowszky Sándor és Farkas Réka fia:
BOTOND SÁNDOR 2006. augusztus 26.
Janowszky Sándor és Farkas Réka fia:
SOMA ANDRÁS 2006. augusztus 26.
Korbely György és Nagy Erika leánya:
HÉDI ALIZ 2006. augusztus 26.
Somogyi Zsolt és Baláti Rita leánya:
KIRA 2006. augusztus 26.

Bánki-Horváth György és Révész Adrienn Klára fia:
PÉTER 2006. augusztus 27.
Gál József és Vági Viktória fia:
JÓZSEF 2006. augusztus 27.
Demjén Gábor és Pápai Ágnes fia:
DÁNIEL 2006. szeptember 2.

ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN A GYERMEKEKEN ÉS CSALÁDJUKON!

HÁZASSÁGKÖTÉSEK

Király Zoltán és Pörneki Krisztina 2006. május 27.
Palcsek István Szilárd és Józsa Szilvia 2006. július 15.
Kecskeméti Béla és Tokovics Adél 2006. augusztus 19.
Gyurics Attila és Hattalová Jana 2006. augusztus 26.
Kunos Zsolt és Balatoni Magdolna 2006. szeptember 9.

ISTEN VEZESSE ÉS IRÁNYÍTSA ÖKET ÉLETÚTJUKON
ÉS SEGÍTSEN MEGTARTANI FOGADALMUKAT!

TEMETÉSEK (2006. május 19.–2006. szeptember 5.)

Horváth Imréné Wolfart Mária (73) · Csiki Sándorné Dologa Julianna (81) · Darabos Mátyás (91) · Rácz Lajosné Hegedűs Margit Terézia (68) · Fekete Jánosné Baricsa Rozália (88) · Kasuba Mihályné Bencsik Mária (83) · Szabó Bálint Zoltán (68) · Sztaner Jánosné Sin Rozália (82) · Dominkó János Sándor (62) · Vida Zoltán (23) · Jankó Béla István (87) · Kovács Béláné Tóth Klára (85) · Bajor Istvánné Kovács Piroska (62) · Lantos Jánosné Doba Mária (79) · Szabó Bálint Zoltánné Hajdú Gizella (75) · özv. Soós Antalné Szendi Horváth Irén (84) · Soós Mihályné Horváth Zsuzsanna (83) · Szikora József (82) · Gyömrei Sándor (55) · Hámori Istvánné Szokolai Katalin (60) · Jankó Imre (78) · Kutlák Mihályné Pusztai Mária Etelka (83) · Németh Rozália (97) · Székács Lajosné Tóth Etelka (78) · Prozlik Zoltán (54) · Setényi Ferenc (79) · Bereczki Lajosné Rucz Magdolna (77) · özv. Király Jánosné Valent Erzsébet (82) · Szabó Károly (94)

A VILÁG PEDIG ELMŰLIK [...] DE AKI AZ ISTEN AKARATÁT CSELEKSZI,
MEGMARAD ÖRÖKKÉ. [1Jn 2,17]

ADOMÁNYOK AZ „OROSHÁZI HARANGSZÓ” ÚJSÁGRA

2006. május 19.–2006. szeptember 4.

Dr. Szalay Tibor (Békéscsaba)	1000	Kunos Zoltán	1000
Szalay Judit	1000	Petőné Rácz Erzsébet	1000
Szemenyei Ferencné (Gerendás)	1000	Éliás Dávid és neje	2000
Szász Antal	1000	Hajdú József és neje	1000
Vári Szabó Lajosné	500	Kalmár Pálné	1000
Bérczes Elemér és neje	2000	Nagy Sándorné	2000
Vetési Imréné	1000	Rajki István és neje	1000
Lánczi Istvánné	1000	Gombkötő Sándor és neje	1000
Kovács Károly	2000	Szabó Károlyné	500
Ilovszki Béla és családja	5000	Ravasz Sándorné	1000
Csehi Józsefné	1000	Bánki H. Jolán	1000
Cziráki Arnold és neje	1000	Szikora József	1000
Szabó Bálint és neje	1000	Tóth Imre és családja	5000
Szula János	1000	Török Sándor (Franciaország)	10 000
Nagy Dénesné	1000	Pestszentlőrinci Evangélikus Egyházközség	5000
Vili Istvánné	1000	Csmela Józsefné	1000
Dominkó Sándorné	1500	Tóth Lenke	2000
Nagy Rudolfné	500	Tóth Imre	1000
Dobsa Józsefné	500	Szikora Józsefné	3000
Szekeres János	500	Czikora Lajos és neje (Kardoskút)	3000
Tóth Imréné Csizmadia Katalin (Szeged)	2000	Barna Béláné (Kardoskút)	500
Csizmadia Éva (Szeged)	2000	Dimák Sándor	5000
Szénási Ilona	5000	Fábiánné Keresztes Irén (Budapest)	2500
Mády Rezső és neje (Budapest)	10 000	Fábián Ferencné (Budapest)	3000
Koszorús Pál és neje (Pécs)	10 000	Rucz Mihályné (Békéscsaba)	5000
Varga László és neje	1000	Kovács Imréné	1000
Deák Ferencné	1000	Nemes Endréné	1000
Dr. Kiss A. Sándor (Szeged)	4000	Név nélkül, de Istennél tudva lévő 5 testvértől	3900

Orosházi
HARANGSZÓ

Kiadja: az Orosházi Evangélikus Egyházközség (5900 Orosháza, Thék E. u. 2.) ·
Felelős kiadó: Ribár János lelkész, esperes és Koszorús Oszkár egyházmegyei fel-
ügyelő · **Tördelőszerkesztő:** Szatmári László · **Nyomatás:** Iniciale Bt., Orosháza